

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

37.41. H
etc
nr. 32

8

ARBEJDER HØJSKOLEN

JUNI 1947

Statens pædagogiske Studiesamling
København V

Arbejder
HØJSKOLEN

ELEVSKRIFT
FOR ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLE
OG ROSKILDE HØJSKOLE

NR. 32
JUNI 1947

Udgivet af
ELEVFORENINGERNE I SAMARBEJDE MED
ARBEJDERNES OPLYSNINGSFORBUND

Statens pædagogiske Studiesamling
København V

3747 H

ac

Nr. 32

REDAKTION

Oluf Bertolt . Erik Christensen

Chr. Christiansen . Hj. Gammelgaard

Hans Holm . M. P. Jensen

Ernst Larsen . Svend Anker Larsen

1947/1538

DANSK ANDELS TRYKKERI . KØBENHAVN

Statens pædagogiske Studiesamfund
København V.

INDHOLDSFORTEGNELSE

VINDUET MOD VEST Af Højskolelærer <i>Viggo Molin Nielsen</i>	5
EN PASSIAR FRA DANSKTIMEN Af Forstander <i>Frode Kristensen</i>	11
DANSK FOLKEOPLYSNING I DAG Af Direktør for Dansk Kulturfilm <i>Ib Koch-Olsen</i>	16
STREJFTOG Gennem I. P. JACOBSENS DIGTNING Af <i>Johs. Hald</i>	23
»ET ANSIGT« I PROVINSEN Af <i>Holger Andersen</i>	31
INNTRYK FRA DANMARK Af <i>Liv Nordtvedt</i> , Oslo	35
SVENSKE ROSKILDE-INDTRYK Af <i>Torsten Strandén</i> , Stockholm	38
ROSKILDE HØJSKOLE VINTEREN 1946—47 Af Forstander <i>Hjalmar Gammelgaard</i>	39
ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLES ELEVFORENING ...	46
INDBYDELSE TIL ELEVMØDE	47
FARVEL TIL EN VEN Af <i>M. P. Jensen</i>	48

VINDUET MOD VEST

AF VIGGO MOLIN NIELSEN

O mkring den tid, da Thomas Bredsdorff byggede Roskilde Højskole (1907) blev der fra adskillige danske højskolemænds side krævet en fornyelse af højskolens væsen. Man talte om indførelse af en række nye fag paa skolernes timeplan, det gamle krav om »skolen i Soer« blev fremført paany, og der blev endog fra grundtvigiansk side rejst den tanke at give plads i højskolen for folkeoplysere, som ikke var bekendende kristne.

Baggrunden for røret var den fremadskridende industrialisering og vandringen fra land til by; i løbet af en snes aar var antallet af industriarbejdere øget med en trediedel, og højskolernes folk følte tilstedeværelsen af en kløft, som delte land- og bybefolkningen. Som samlingsmærke for hele den danske ungdom duede højskolen i den forhaandenværende form ikke længere, den var udartet til at blive venstre-bondesønnernes højskole — hvilket tydeligt kunde aflæses af elevstatistiken, som viste, at kun 4—5 pCt. af højskolernes elever stammede fra byerne. Enkelte højskolefolk havde allerede langt tidligere været opmærksomme paa problemet, men de forsøg, som i 1870'erne og 80'erne var gjort af f. ex. Chr. Flor og F. Falkenstjerne paa at etablere »arbejderhøjskole« i København, var slaaet fejl. Nu havde spørgsmaalet trængt sig paa i arbejderbevægelsen under nye former; tanken om højskoler havde været drøftet paa partikongresserne, i 1910 begyndte arbejderskolen i København sin aftenundervisning, og samme aar oprettedes Esbjerg Arbejderhøjskole.

Thomas Bredsdorff selv var den af de grundtvigske højskolefolk som stod arbejderne nærmest; en af hans hensigter med oprettelsen af Roskilde Højskole var vel netop at etablere en nærmere kontakt mellem ungdommen paa land og i by, hvilket dog aldrig rigtig lykkedes for ham, selv om hyarbejderne maaske nok besøgte hans skole lidt flittigere end landets øvrige grundtvigske højskoler.

En anden idé til fornyelse af den danske folkehøjskoles indhold kom fra Bredsdorffs nære ven og arbejdsfælle Holger Begtrup, der i 1910 besøgte Woodbroke og Fireroft, to — navnlig stærkt for den førstnævntes vedkommende — kvækerpaavirkede skoler i nærheden af Birmingham. Ikke mindst forstanderen for Fireroft, den engelske højskoles grand old man, Tom Bryan (død 1917) — hvis skoletanker selv

var inspirerede af studier ved danske højskoler — gjorde indtryk paa Begtrup. Han vendte hjem og skabte slagordet om »vinduet mod vest«, som blev slaet fast ved det nordiske højskolemøde paa Roskilde Højskole i sommeren 1912. Gennem en særlig undervisning med verdensperspektiv, suppleret af elevudvexling mellem England og Danmark, vilde han skabe fornyet interesse om højskolen og dens gerning, udvide den danske ungdoms synskreds og styrke den bro, som var bygget over Nordsøen, men som efter hans opfattelse var baseret for meget paa smør, flæsk og æg og for lidt paa aand!

I de følgende aar besøgte adskillige danske de saakaldte »Selly Oak Colleges«, og i aarene før den anden verdenskrig var ikke saa faa unge danske arbejdere paa Fireroft, hvis linie er mere samfundsøkonomisk og historisk betonet end de øvrige Selly Oak Colleges, hvor religionen spiller en mere fremtrædende rolle. Denne forbindelseslinie blev naturligvis afbrudt af krigen; men i paasken i aar indbød Fireroft til et stævne som led i bestræbelserne for at genoplive og udvide det gamle venskabelige forhold mellem dansk og engelsk højskole. En lille snes danske højskolefolk, hvoriblandt flere gamle Woodbroke- og Fireroftelever, mødtes med de engelske værter, blev indkvarteret under herskabelige forhold og blev overhovedet modtaget med hjertelighed som længe savnede venner.

Gennem foredrag og samtaler orienterede vi gensidigt hinanden om vore problemer og erfaringer. De var ikke væsensforskellige. Men englænderne føler behovet for »adult education« — oplysning af de voxne — i endnu højere grad end vi. En af Englands mest fremragende pædagoger, Sir Richard Livingstone, paapeger i en lille bog om fremtidens folkeopdragelse, at 70 pCt. af den engelske befolkning ikke deltager i nogen form for oplysningsvirksomhed efter den skolepligtige alder. I 1941 opgjorde det af undervisningsministeriet nedsatte ungdomsudvalg det tilsvarende danske tal til »kun« 42 pCt. — stadig en vid arbejdsmark for efterskoler og højskoler! Men englænderne er dog fulde af beundring for de resultater, som dansk folkeoplysningsvirksomhed har naaet, og gav gang paa gang udtryk for denne følelse i saa rosende vendinger, at vi ikke følte os det helt fortjent. Særlig højskoleformen, »residential colleges«, hvor eleverne bor og spiser sammen, interesser dem. Den er i virkeligheden overmaade lidt udbredt i England, hvor langt den største del af det igangværende oplysningsarbejde foregaar som aftenundervisning. Men man tillægger den nordiske højskoles hjemliv meget stor betydning og er opsat paa at skabe øgede muligheder for en saadan skoleform, der giver eleverne lejlighed til gensidig paavirkning og udvikling — samtidig med at man dog ønsker at holde den mulighed aaben, at enhver elev kan søge ind i sit lønkammer, naar der paa-kommer ham lyst dertil!

Det synes at være et træk i engelsk folkekarakter, at man bevidst odler den menneskelige trang til lejlighedsvis at være ene med sig selv og sine tanker. I et foredrag sagde forstanderen for Fireroft, Mr. Stephens, at medens man i børneskolerne dyrkede de tre store R'er: Reading, Writing og Arithmetic (d. v. s. læsning, skrivning og regning, hvilke ord alle i kraft af engelsk retskrivnings uudgrundelige principper udtales med begyndelseslyden »r«), dyrker man paa Fireroft de tre store C'er: Citizenship, Cooperation, and Contemplation — medborgerskab, samarbejde og *overvejelse!* Den »stille stund«, som kvækerne bruger i deres gudstjeneste og som man uden for England har truffet i oxfordbevægelsen og maaske moret sig lidt over, synes at hænge sammen med noget oprindelig engelsk og indgaar i alt fald som normalt led i undervisningstimerne. Naar de eftertænkssomme minutter anvendes til udpønskning af særlig »interessante« diskussionsindlæg i den hensigt at gøre den paagældende mødedeltager til midtpunkt for forsamlingens opmærksomhed for en stund, forekommer de mindre vel anvendt; men hvis man virkelig kan kombinere mere eftertanke med mindre beredvillig snaksomhed, synes ideen at være efterligning værd.

Undervisningsformerne paa disse engelske højskoler adskiller sig en del fra de danske former. Eleven bestemmer sig til fortrinsvis at følge en økonomisk, historisk eller en teologisk retning o. s. v. og overværer derefter ca. 8—10 ugentlige lektioner, medens det meste af hans resterende tid optages af selvstændigt arbejde med stoffet, gennempløjning af litteratur og affattelse af længere skriftlige opgaver. Under dette arbejde konfererer han hver uge til faste tider med læreren, hans »tutor«, modtager raad og vejledning og sættes paa sporet af ny litteratur. Under disse manuktionsformer kan eleven naturligvis komme igennem et ret imponerende pensum, men denne arbejdsmaade forudsætter jo ogsaa en elevskare af mere udvalgt kvalitet end den, der sædvanligvis findes paa danske højskoler, hvor eleverne i højere grad er et udsnit af hele befolkningen. Elevernes gennemsnitsalder er ogsaa højere end paa de danske højskoler. En saadan sigtet skare kan tilvejebringes, fordi antallet af skoler i England er meget lille, og der er stærk rift om de forhaandenværende pladser og stipendier, saaledes at kun de bedst kvalificerede udtages. Selve skolerne synes at være bedre økonomisk funderede end de danske; skolepengene er højere og statsstøtten rigeligere. En lille skole som Fireroft med sine 30—35 elever modtager saaledes en aarlig statsstøtte paa 2000 pund, ca. 40.000 kr. Den kan derfor holde en forholdsvis stor lærerstab og byde paa fremragende gæsteforelæsere. Hele undervisningen antager saaledes i en helt anden grad end i Danmark læreanstaltskarakter, og paa Fireroft regner man hvert aar med at en eller flere af eleverne vil fortsætte ad universitetsvejen.

Det er umuligt at nævne Selly Oak Colleges uden samtidig at nævne Cadbury's chokoladefabriker, verdens største, som er i hænderne paa kvækerfamilien Cadbury. Omkring dette enorme mønsterforetagende, som dækker i alt 200 tdr. land, og som i normale tider sysselssætter 11.000 arbejdere — paa grund af knaphed paa mælk og sukker var antallet nu dog kun 7500 — er opvoxet havebyen Bournville med boliger for tusinder af arbejdere og de i alt 9 Selly Oak Colleges, hvoraf Fireroft særlig virker blandt industriarbejdere, medens det med Fireroft nært forbundne Avoncroft, som ligger nogle mil længere væk fra Birmingham, virker for landbrugsarbejdere. De øvrige Selly Oak højskoler er hovedsagelig skoler for socialt og religiøst arbejde, forbereder missionærer, søndagsskolelærere o. s. v. Samtlige højskoler betjenes af et fælles, stort, smukt og ganske righoldigt bibliotek, som dog navnlig er rigeligt forsynet med teologisk litteratur.

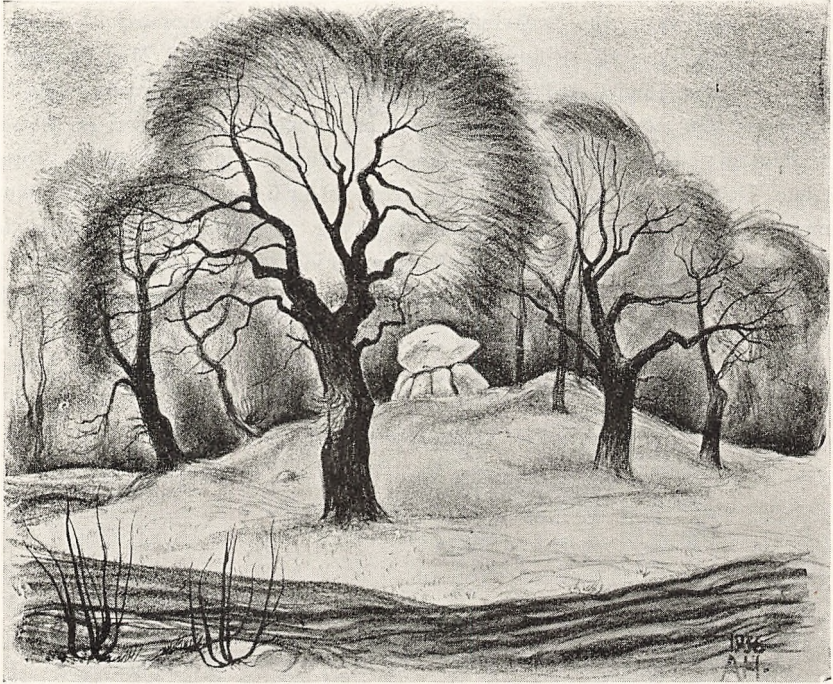
Cadbury-fabrikerne, som har ydet betydelig støtte til alle disse institutioner, har nu aflagt deres battle-dress, den omfattende camouflage, som dækkede bygningerne under krigen, da størstedelen af de krigshadende kvækeres fredelige chokoladeindustri maatte vige for produktionen af gummibenzintanke, faldskærme, Lancaster-aeroplanvinger, raketskyts, gasmasker og radioudstyr. Her er omstillingen til fredsforhold gaaet ret smertefrit, medens krigen andre steder har sat sig ganske anderledes dybe spor. Billedet af hullerne i Londons og Birminghams husrækker og et hastigt indtryk af Coventry skal ikke udpensles her. Englænderen snakker heller ikke gerne om ruinerne og ser dem helst ikke — men han interesserer sig for opbygningsarbejdet og føler det naturligt, at betonblandemaskinerne roterer, og lufthamrene knalder fra morgen til aften selv i paaskehelligdagene. Overalt ytrer der sig en stærk vilje til snarest at faa landets genopbygning fremmet, og faa klager kommer til orde. Man beklager sig ikke overfor udlændingen vedrørende gadebelysningen i London, som er mindre end i København under krigen, man beklager sig ikke over den meget knappe textiltrationering, som bl. a. kunde aflæses paa damernes bare, blaa-frosne ben. Saaledes gik de i de hundekolde paaskedage, og saadan havde mange af dem gaaet hele vinteren. Derimod kunde der af og til lyde et suk over levnedsmiddelrationerne. Ristet røget fisk som breakfast hver dag er sikkert ogsaa kedeligt. Men beklagelserne over fødevarerationer retter sig, saa vidt man efter et kort ophold kan skønne, ogsaa mere mod manglen paa variation end mod rationernes størrelse.

Ved hjemrejsen fra England medbringer man indtrykket af et folk der har gennemgaaet haarde lidelser og er klar over at den strenge tid endnu ikke er tilbagelagt, men som har mod til endnu engang at tage et basketag for genvindelse af en fremskudt plads blandt nationerne. Et folk, som er rede til at bibeholde sine bedste

traditioner og bryde med sine daarligste; et folk hvis dagligvaner paa godt og ondt spænder over et større register end danskernes — lige fra de mange utiltalende automatspilleboder med indgang fra aaben gade til den exemplariske køopstilling ved forretninger og omnibusser; et folk man kan lære af og som selv gerne vil lære, gammelt i landet men forynget i sind, opfyldt af frisk skabertrang og vilje til paany at forbavse verden som allerede nogle gange tidligere i historien.

Vinduet mod vest, som trækvinden fra syd gennem mange aar — ogsaa før krigen — klemte fast, vil nu kunne blive slaaet op paa vid gab. Med den politiske udvikling som har fundet sted og som har medført, at man i alverdens lande følger og bedømmer den engelske arbejderregerings handlinger og resultater, er det naturligt at ikke mindst arbejderbevægelsen holder et vaagent øje med hvad der foregaar vesterude. I den henseende er det glædeligt at de britisk-nordiske kursus, som var kommet i gang før krigen, nu er genoptaget og forhaabentlig vil kunne danne optakten til et nært og frugtbringende samarbejde med de bedste kræfter i en nation hvis evner gennem hundreder af aar har været usædvanlige og tilsyneladende staar for en ny oplussen.

Viggo Molin Nielsen.

Tegning af Anton Hansen.

EN PASSIAR FRA DANSKTIMEN

AF FRODE KRISTENSEN

Hvad er dansk? Det var rart at vide. Taler Knud Kristensen dårligere dansk end Hedtoft? Det kan man vist ikke sige. Han taler dansk på den anden måde. En københavner siger: Ministeren var i kjole og hvidt. En vendelbo vilde nok sige: Ministeren havde sin dask-i-røv-frakke på. Begge dele er dansk. Er det bedre dansk at sige *sikel* end *sykel* (for *cykel*)? Nej. I de flestes øren lyder *sikel* vel endog affekteret; til gengæld synes finere folk, at *sykel* lyder provinsielt og udannet; men ingen fornuftgrunde taler for *sikel*.

Er det dårlig dansk at sige *log* (med g) i stedet for *løj* (løg)? Nej. Det første er jydsk (og nordisk), det sidste sjællandsk. Begge dele er dansk. Hvad der er rigtigst kan ikke afgøres.

Der findes ganske vist mennesker som mener at kunne afgøre, hvad der er rigtig og hvad der er dårlig dansk. Det sprog de selv taler og de fejl de selv begår er rigtig dansk, det sprog andre taler og de fejl andre begår er dårlig dansk. Det er bekvemt og naragtigt. Når det gælder sprog, også ens modersmål, må man godkende og tolerere afvigelser i stavning, gløsevalg, sætningsbygning og udtale. Afvigelserne er en kilde til fornyelse og friskhed i sproget.

I stilene møder man et dansk sprog, der varierer stærkt efter elevernes hjemstavn og miljø. At læse en bunke stile igennem er som en vandring på kryds og tværs gennem landet, man møder en rigt afvekslende flora, skiftende fra egn til egn; mange urter er indførte fra udlandet og blandede eller krydsede med de oprindelige i landet; men det hele har dansk fremtoningspræg. Afvigelserne er blot til at glæde sig over.

Der er dog ting man ikke glædes over: sjust, mangel på logik i sproget, alt det som fagfolk benævner med så frygtindgydende ord som kongruensfejl, kontaminationer, katakreser osv. Vi behøver ikke at ty til disse fine benævnelser. Hvis vi bruger vor sunde fornuft, undgår vi den slags fejl. Mangel på logik forekommer i alle sprog og i alle dialekter. Det har ikke noget med rigtig eller dårlig dansk at gøre. Men det har noget med godt og dårligt sprog at gøre.

Sjusk i sproget, mangel på logik, det giver dårligt sprog. Jeg vil her tage nogle eksempler fra elevstille. Jeg håber gamle elever, som eventuelt skulde genkende deres bommerter, vil tilgive mig, at jeg citerer dem. Det gøres kun for at andre kan drage lære af dem. Skulde nogle føle sig såret, kan de muligvis finde trøst i en kammerats påstand om, at »Tidens tand læger alle sår.« En tand læger ikke, den gnaver måske. Sådan noget vrøvl kan alle komme til at sige eller skrive. I hjernen sker let en sammenblanding af forskellige udtryk. Her sandsynligvis af »Tiden læger alle sår« og »Tiden gnaver med skarp tand«. Det er ikke pedanteri at være på jagt efter sådan noget. Man skal gennemarbejde sit sprog, så den slags så vidt muligt ikke forekommer. Ukorrekthed, mangel på logik, giver uklarhed og kan tit give anledning til misforståelser.

»Efter at have fået en solid aftensmad og en hjertestyrkning blev båden anbragt i skuret,« skrev en roportsmand. Han siger noget helt andet end tilsigtet. Hans mening er: »Efter at vi (roportsfolkene) havde fået osv.« Der savnes i sætningen et grundled til *have fået*. Den slags fejl er hyppige. »Efter en hurtig spadseretur gennem byens gader bragte færgen mig atter over til de hjemlige kyster.« Eller: »Efter at have ledet Danmark nogenlunde smertefrit gennem kriseårene må man sige, det var en præstation at komme ind igen med 100.000 stemmers fremgang.« Den lille indskudte sætning »må man sige« gør det hele galt. Det lyder som grov personlig pral. Forfatteren tænker dog ikke på sig selv. Han skriver om Socialdemokratiet i 1935.

En lignende fejl er: »Vaskekummen skal være stor for ikke at stænke.« Vaskekummen stænker ikke. Men har man en stor vaskekumme, undgår man lettere at stænke. I almindelighed er det vist særlig kvinder, som har tilbøjelighed til at afkorte udtrykkene på den måde. I talesproget gør det heller ikke så meget. Dér er fagter, mimik og betoning også midler til at meddele tanker og følelser. Skriftsproget fordrer mere logik end talesproget for at hindre misforståelser.

Følgende vending er heller ikke logisk: »Når man kommer til Roskilde, rækker domkirken sine spir mod himlen.« Det gør domkirken altid, enten »man« kommer eller ej. Fejl med »når osv.« er ret almindelige. I det anførte eksempel kan den første sætning kastes bort og ordstillingen i den sidste ændres. Så er der intet i Vejen.

Helt gal er også en sætning som denne: »Han hørte til en af de største idioter.«
Skriv: »Han er en af de største idioter.«

Vi var før ved ordet »man«. Det er et ubestemt stedord. Og måske er det netop det ubestemte, det løsgtige, der gør, at det tit bruges som flertal, skønt det er ental: »Hvis man så artede sig vel, blev man så antaget som cyklebud og kunde forvente senere ansættelse som postbud i vort 24. år.« Stedordet *vort* lyder kongeligt. Konger

siger *vi* om sig selv. Og hvis en konge havde skrevet det, vilde han have brugt *vi* i stedet for *man*. Forfatteren er imidlertid arbejdsmand. Han har haft både sig selv og kammeraterne i tankerne og skulde derfor have brugt *vi*. I stedet bruger han *man*, som her skal følges af *sit* eller *ens*, ikke af *vort*. Endvidere har han to overflødige *så-er*. Det vilde pynte på sproget at kaste dem bort.

Tit er der også kludder med det henførende stedord *som*. »Den mærkelige trang til at se ud over det plankeværk, som har indhegnet ens barndomshjem, og som melder sig hos hvert menneske.« De to *som-er* er her sideordnede, og derved får forfatteren plankeværket til at melde sig, skønt han mener, at det er den underlige trang, som melder sig.

Elever her fra Roskilde-egnen bruger undertiden *og* som henførende Stedord. »Min moder havde en søster og døde to år før jeg kom til verden.« Det er dansk men det må dog anbefales at ombytte *og* med *som*, for at gøre det forståeligt for folk i andre dele af landet.

Nogle tror måske, at det blot er højskoleelever, hvis sprog undertiden er præget af mangel på logik. Ak nej. Sproglig sjusk er meget udbredt. Fjøllet behandling af sproget finder man ofte i aviser, i officielle skrivelser og lignende. Følgende er fra en officiel kundgørelse i anledning af en børnelammelsesepidemi: »Det forbydes alle medlemmer af de døde og isolerede husstande at benytte offentlige befordringsmidler.« Men jeg vender tilbage til elevernes præstationer: »Handlede jøderne rigtigt, da de korsfæstede deres profet på korset?« De sidste to ord skulde have været udeladt, for de stiller et problem, som forfatteren ikke har tænkt at stille, og gør det hele vrøvlet. Man kan ikke korsfæste på andet end et kors. En skriver: »Jeg er født og opvokset i København i det herrens år 1915.« Det gale består i, at det andet omsagn er uforeneligt med tidsbestemmelsen, som slutter sætningen. »Den (byen København) har store skønne parker og søer, hvori befolkningen tilbringer deres tid.« Ved i samme sætning at omtale to ting, der bruges på forskellig måde, plumper forfatteren i vandet. Og så bruger han *deres* galt, skulde være *sin*. En nykøbingenser kommer lige så slemt afsted: »Ikke alene fra landsiden, men også fra søsiden strømmer der masser af skibe til Nykøbing.«

Lad os også kigge på følgende: »Dermed lever vi i en tid, hvor forlystelseslivet med biler og baller har holdt sit indtog på landet og taget hver en hvid fra ungdommen, ikke for at fordømme, men for at bevise fakta.« En lille ændring kunde have givet mening i det. Punktum efter *ungdommen*. Forfatteren kunde da i en følgende sætning have sagt, at han ikke agtede at moralisere. Forfatteren gør da også den almindelige fejl at bruge stedsbiordet *hvor*, hvor tidsbiordet *da* skulde bruges. Men den fejl er svær at komme til livs. Selv »fine« folk med akademisk uddannelse

begår den hyppigt. Det er måske også i sproget som i en park eller på en mark: hvis folk trods advarende skilte skyder genvej og træder en ny sti op, så er der som regel brug for den, og efterhånden bliver den retsligt anerkendt. Efter mit skøn er det dog en uting at skrive: »I 1920, hvor kongen afskedigede regeringen, proklameredes generalstrejke.« Det skal være *da*.

Mange gange gør folk sig ikke klart, hvad ordene egentlig betyder, og så bruger de dem galt: »Kolding er ligesom mange andre byer henvist til den situation, der råder i verdensrummet.« »Estrup var nu ikke helt dum, man må tildele ham et vist udsyn.« »København er så stor, at man må køre ud til alle byens periferier.« »I den by kan turisterne få en seværdig dag ud af det.«

Og selv om der er klar mening i hver sætning, kan sætningerne stilles sammen på en måde, så de siger noget helt andet, end det forfatteren ønsker at sige. Det er tilfældet her: »Men så er der afholdsforeningerne . . . De er til gavn for mange hjem. De viser nemlig, hvordan en mand kan blive ødelagt af spiritus.«

Efter 9/4 1940 var det interessant at lægge mærke til, hvorledes visse, oftest tyske, ord bredte sig i sproget. Ordet *besætte* f. eks. blev brugt helt urimeligt. »Der skal (til mit hus) være en stor grund med have, hvor en del af min fritid kan besættes med arbejde.« — »Jeg blev senere bestyrelsesmedlem, jeg besatte et år næstformandspladsen.« — »Ligeledes er Møn, Fyn og Jylland besat i ferietiden« (af turister). — »Jeg har altid fritiden besat . . . jeg er jo medlem af DsU, og der kan man slaa mange timer ihjæl.«

Adskillige mennesker har tilbøjelighed til at bruge for mange eller for stærke ord: ». . . en kolossal uligevægtig social fordeling af goderne.« »Vi taber ikke modet, fordi militarismens uhyggelige grinende dødningsfjæs har sat sin hæl på menneskeheden.« Et sprog der overlæsses med ord, og navnlig med stærke ord, taber sin kraft og kommer ofte til at virke løjerligt.

Erasmus Montanus, født Rasmus Berg, lever endnu. Vi møder ham af og til. Han vil gerne imponere ved brugen af fremmedord: »De sidste års mennesker har derfor også bygget mere på realiteter end før. Deres problemverden er specificeret til elementære standpunkter udtrykt i maksimer, der klart og koncist angiver et synspunkt og en mening. Herpå er ungdommen det bedste eksempel.«

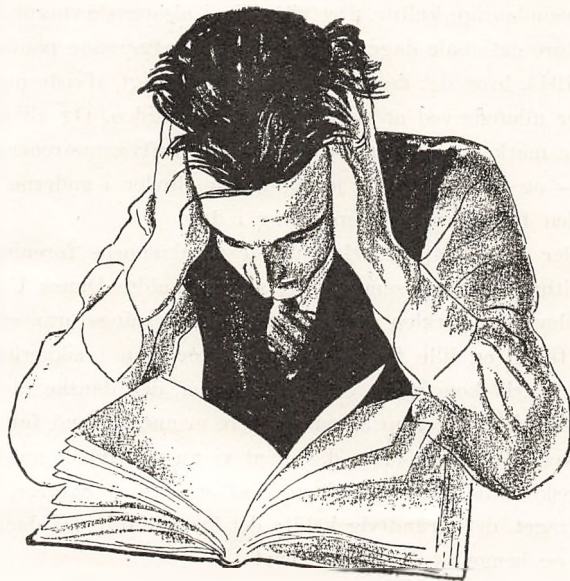
I en af sine epistler siger Holberg, at »erfarenhed viser, at de fleste mennesker henfalder til vitløftigheder.« Menneskene har ikke forandret sig meget siden. Samme sted siger Holberg om sig selv, at han »gemeenligens udi faa linier befatter, hvad som andre udføre udi hele ark.« Han anbefaler dog en middelvej. Heldigvis lever også Montani broder Jacob endnu. Vi træffer ham på hvert elevhold. Han har ikke altid ret. Men han er god til at holde tingene i balance.

I dansktimerne tager vi mange spørgsmål op til diskussion. Det kan være høflighedsformer i sproget, brugen af eder og skældsord, fremmedordenes anvendelse, tegnsætning efter lydige eller efter grammatiske principper, betydningen af nordisk sprogrøgt, forskel på mænds og kvinders sprog, vore navneskikke, eufemismer osv. Apropos eufemismerne, de forskønnende eller formildende omskrivninger, de er ofte morsomme, og mange elever kan fremføre eksempler fra deres miljø. At gå og tigge ved dørene blev i en stil kaldt »at stemme dørklokker«, og en kammerat, der ikke var helt pålidelig i enhver henseende, fik prædikatet: »Der er fis i kasketten på ham.«

Vi lægger ikke så stor vægt på, at eleverne lærer regler for retskrivningen. Jeg har det indtryk, at de ofte i børneskolen har fået alt for mange regler. Regler kan være nyttige. En vis ensretning i sproget er nødvendig. Men regler virker tit ødelæggende. De er autoriteter. De har en tilbøjelighed til at fritage både elever og lærere for at tænke. De er behagelige, men farlige. Og så er der forøvrigt mange, hvis hjerner ikke har den fornødne »fugtighed« — for at tale med Holberg — til at huske regler, og navnlig undtagelser.

Det vigtigste er at lære eleverne det, som Holberg savnede i skolerne på hans tid, nemlig »skønsomhed«, det vil sige forståelse, evne til at tænke og skønne selv over de sproglige ting. At øge denne »skønsomhed« er formålet med vor undervisning i dansk — og med denne artikel.

Frode Kristensen.

DANSK FOLKEOPLYSNING I DAG AF IB KOCH-OLSEN

En udsendelse i Sveriges Radio søndag den 8. dec. 1946 Kl. 9.40—10.00, med bidrag af højskolelærer, dr. phil. *Roar Skovmand* og interview med statskonsulent, mag. art. *Johs. Novrup*.

Danskerne har ikke godt af blive beundret af svenskerne. De tror vi alle var sabotører. Vi har haft straalende og modige sabotører — der var vel 1000 mand ialt — og vi har haft en underjordisk hær paa 45.000 mand. Blandt de andre var mange for nervøse — eller mange mente deres indsats skulde ligge paa andre felter i livet over jorden. Nogle var fejge og en stor part mente, at regeringen og rigsdagen paa folkets vegne maatte føre kampen først. Alle disse mennesker havde dog tænkt over tingene og levet med i tiden. Men resten er folkestyrets værste kræftskade, og de er ogsaa den demokratiske kulturs og folkbildnings største problem: de ligegyldige, der blot er privatmennesker, deres grænse gaar ved hjemmets tærskel, deres horisont er altankassen. Alligevel var det nu saa godt som hele Danmark der efterhaanden stod sammen mod nazismen. Kulturelt viste det sig de første aar, da vi dyrkede vor tusindaarige kultur. Det viste sig i alsangsstævnerne og hyldesten til kongen paa de store nationale dage. Og det viste sig afgørende politisk ved det store folketingsvalg i 1943, hvor det danske folk eftertrykkeligt afviste nazismen.

Tyskertiden er allerede ved at være fjern som oldtiden. Og alligevel er det som det var i gaar, da mørket laa lurende overalt — da luftværnssirenerne jamrede over de danske byer — og da vi hørte de jernbeslaaede støvler i gaderne. Denne okkupation er baggrunden for dansk folkeoplysning i dag.

Nogle maaneder efter 9. april 1940 sluttede ungdommens foreninger sig sammen i et nationalt kulturelt-politisk samarbejde, som vi kaldte Dansk Ungdomssamvirke. Og herigennem blev studiecirklene optaget som en oplysningsform, en bildningsform, der passede for tiden, en lille fortrolig kreds, hvor man i sikkerhed kunde drøfte tingene. Og sidst i 1940 kom ogsaa Statsradiofonien, den danske radio med, og med et slag blev studiekredsen taget op af mange flere mennesker end før. 3—4000 studiekredse arbejder vel i Danmark idag, d. v. s. at vi nu relativt er naaet op over halvdelen af det svenske antal. Vi har haft godt af at lære af Sverige, at der er andre midler end foredraget, det Grundtvig kaldte det levende ord. De danske talere elsker at tale inderligt og længe til deres tilhørere!

Oppositionen imod nazismen gjorde medborgeropdragelsen aktuel. Det blev *ikke* vor 1000-aarige historie, men det politiske, der forenede os mod tyskerne — slagordet blev: Opdragelse til borger i Danmark. Ogsaa nu gælder det: *Opdragelse til folkestyre i næsten alle foreninger*. Bøger om demokratiets problemer dyrkes alle vegne. Og haand i haand med dette arbejder man paa politisk og faglig dygtiggørelse. De unge landmand diskuterer mekanisering af landbruget og forbedring af driftsmetoderne. Og de oplysningsinteresserede arbejdere sysler med bedriftsraad, industrielt demokrati og rationalisering. Og saa arbejder man med den nye verdens problemer.

Organisatorisk kender vi ikke som i Sverige de mange studieförbund og bildningsförbund — sikkert fordi vores aftenskole, som stat og kommune holder i gang, tilfredsstillende en stor del af behovet. Vi har *Arbejdernes Oplysningsforbund*, der arbejder paa samme linje som det svenske ABF. I øjeblikket har arbejderne kun een højskole i gang, men har planer om at bygge to—tre nye skoler. Og AOF er i øjeblikket med til at skabe to nye kulturorganer: en ny arbejdernes kunstforening og om et par dage starter en ny central for folkelig teaterkultur. Det mere landmandsprægede parti, Venstre, har efter krigen dannet et *Liberalt Oplysningsforbund*. Vi har ogsaa faaet et fællesorgan for oplysningsforeningerne, der bl. a. arrangerer universitetskursus for medarbejdere og ledere fra det folkekulturelle arbejde. Og saa er kvinderne kommet med i en medborgerlig dygtiggørelse. Organisationen *Folkevirke*, der er et barn af besættelsen, har paa studiekredsomaadet lavet en hel kvinderejsning.

Vort kulturelle samarbejde fra krigens aar har i ungdomsorganisationerne fortsat sig i dag som et samarbejde i en organisation, der paa praktiske omraader fortsætter ungdomssamvirket. Den hedder *Ungdomsorganisationernes Fællesraad*. Raadet udgiver et smukt blad for alle foreningsledere, *Lederbladet*, der blev grundlagt som et led i den aandelige forsvarskamp mod tyskerne. I de forskellige byer er man ved at organisere *ungdomsraad*, der skal tage sig af ungdommens sociale og kulturelle problemer, og flere steder arbejder man paa at faa bygget ungdommens huse for foreninger og klubber. I Ungdomsorganisationernes Fællesraad arbejder et udvalg paa at lægge grunden for en god medborgeropdragelse. Og den danske samlingsregering af 1945 nedsatte en *ungdomskommission*, der nu arbejder paa en fremstilling af alle ungdommens problemer, ogsaa dens kulturelle og bildningsmæssige. I aar har den første by i Danmark efter svejtsisk mønster afholdt et kursus for de unge 21-aarige borgere, det var Hillerød i Nordsjælland. Og paa grundlovsdagen blev de unge modtaget paa raadhuset (stadshuset) og fik overrakt grundloven med et haandtryk af borgmesteren.

De danske ungdomsforeningers nationale samarbejde har haft et andet praktisk resultat: aabningen af en ny højskole for ungdomsforeningernes unge og for mennesker, der gerne vil søge en lidt videre oplysning end de kan faa andre steder i oplysningsarbejdet. Højskolen ligger syd for Helsingør ved Humlebæk, med udsigt til Sveriges Kyst. De danske højskoler er stadig vigtige centre i dansk folkeopdragelse. *Krogerup* er et nyt led heri. Blandt lærerne er den danske højskoles historiker, dr. phil. *Roar Skovmand*:

»Under besættelsen strømmede de unge her i Danmark i stort tal til højskolerne. — Elevtallet har aldrig været højere end i de første krigsaar. Senere er det dalet ikke saa lidt igen, og er vel nu omtrent som før krigen. Det samme gælder tallet paa højskolerne, det er heller ikke større end før krigen, og alligevel er meget forandret. Et par enkelte skoler er endda blevet nedlagt, — det er jo altid et sørgeligt tegn; — det er ligesom de unge helst vil paa de store skoler, og saa gaar det saadan, at nogle af de mindre skoler faar for faa elever og ikke kan klare sig. Naar elevtallet er gaaet noget tilbage, hænger det sikkert sammen med forholdene paa arbejdsmarkedet; det er ikke til at undvære de unge i erhvervene saa mange maaneder som et højskoleophold tager. Alligevel er der tegn til, at højskolerne har gode fremtidsmuligheder, til at noget nyt er ved at gro frem. I trediveerne blev der næsten ikke bygget nye højskoler, og nogle af de gamle maatte nedlægges; nu i 1940'erne er der mange planer om nye højskoler; der er oprettet flere nye idrætshøjskoler i Danmark i de senere aar; det er gerne ungdommen paa en egn, der staar bagved og skaffer en del af pengene og finder den mand, som de synes er egnet til at lede en saadan skole; det er næsten lige ved at være saadan, at hver egn i landet nu vil have sin egen idrætshøjskole. Blandt de nyoprettede højskoler er ogsaa den store fiskerhøjskole i Eshbjerg, hvor faglig undervisning indflettes i den almindelige højskoleundervisning. Et af de mest interessante forsøg, der er gjort indenfor den danske højskole, er den nye højskole *Fjordvang* i Vestjylland, hvor eleverne skiftes til at have undervisning og deltage i praktisk landbrugsarbejde, det giver en sund vekselvirkning, men denne arbejdsform kan selvfølgelig bedst gennemføres paa en mindre skole.

Det nye forsøg, som har vakt størst opmærksomhed, er dog uden tvivl ungdomsforeningernes højskole, der er indrettet paa herregaarden *Krogerup* i Nordsjælland lige ved Øresundskysten, vel nok den danske højskole, der har den skønneste beliggenhed. Dens forstander er professor *Hal Koch*, og den er tænkt som et mødested for unge fra alle lejre i det danske samfund. By og land, alle de forskellige politiske partier, alle de forskellige afskygninger i livsanskuelse mødes her, saa det er en ganske broget elevflok. Naar et forsøg som dette lader

sig gøre, hænger det sammen med det, der skete i Danmark under krigen. Da mødtes unge fra vidt forskellige kredse i *Dansk Ungdomssamvirke*, og her opstod ideen om, hvad man kaldte en lederhøjskole. Der var mange, der ikke kunde lide dette navn, fordi det kunde minde lidt om noget saa ubehageligt som »fører-skoler«, men det afgørende er heller ikke navnet, men det man stiledede efter: en skole, hvor evnerige unge mennesker blev hjulpet til at føle sig hjemme i et større fællesskab end det, klasser og partier afstikker. I mange henseender mindede Krogerup-ideen om de tanker, som Grundtvig for mere end hundrede aar siden havde udkastet om en saadan fælles dansk skole for borgerlivet, og som han vilde have til at ligge i Sorø, den tanke, som i sin tid gav stødet til oprettelsen af de første højskoler i Danmark.

Selve besættelsestiden blev ikke saa haard for højskolerne som frygtet. Tyskerne greb ikke ind overfor ytringsfriheden paa skolerne, — de blandede sig overhovedet ikke i, hvad der foregik paa højskolerne. Der kom rygter frem om, at tyskerne tænkte paa at bortføre eleverne og sætte dem ind i et eller andet arbejde for den tyske krigsmaskine, men rygtet talte ikke sandt — der skete i hvert fald ingenting. Derimod blev ikke saa faa skoler hæmmet i deres arbejde ved at tyskerne kom og beslaglagde dem til militære formaal. Den første højskole, der blev taget paa denne maade, var *arbejderhøjskolen* i Esbjerg, og det skete et par dage efter den 9. april — elever og lærerfamilier maatte rykke ud med faa timers varsel. Derefter fulgte nogle stille aar, men efter den 29. august 1943 tog beslaglæggelserne igen fart, og da de tyske flygtninge i den sidste krigsvinter oversvømmede landet i tusindvis, var det kun ganske faa skoler, der slap fri for at blive fyldt med uvelkomne gæster. Nu er de dog alle i gang igen.

Nogen udrensning inden for højskolen har ikke været nødvendig. Saa godt som alle dens arbejdere var klart antinazistisk indstillede; derimod kom en del af højskolens mænd i det sidste krigsjaar ud for en ret skarp kritik, fordi højskolen ikke var gaaet foran i frihedskampen mod tyskerne — med sabotage og lignende. Ogsaa i denne henseende var man maaske mere med paa højskolerne, end kritikerne er tilbøjelige til at tro, men man var ikke lige aktivt indstillet alle steder. Det maa dog fremhæves, at højskolerne, som jo ellers er saa forskellige, alle tog afstand fra nazismen, og at de fleste af deres ledere stillede sig bagved den samlingspolitik, der blev Danmarks redning i krigens første og farligste aar.«

Paa højskolerne kommer unge paa 18 aar og derover. For de unge fra 15—18 aar har vi i Danmark gjort et særligt arbejde. Netop nu er der, saavidt vi har hørt, i Sverige interesse for den ufaglærte ungdom, den ungdom, der ikke er yrkesuddannet. Den svenske ungdomskomiteé ved ogsaa godt, at vi i Danmark har forsøgt at gøre en

indsats med det, som vi kalder *ungdomsskolen for de ufaglærte*. Lederen af dette arbejde er den tidligere lærer ved Askov folkehøjskole, statskonsulent *Johannes Nøvrup*. Hvilke elever er det, denne ungdomsskole vil have, hr. Nøvrup?

»Den vil gerne have fat i de unge mellem femten og atten aar, som ikke gaar i de højere skoler eller faar nogen faglig uddannelse. Det, der gjorde tanken om en ny skole aktuel var, at der blev flere og flere unge, som ikke fik nogen faglig uddannelse: springpojker, mælkeassistenter og de mange fabriksdrengene i den moderne industri. Ogsaa husassistenterne og fabriksarbejderskerne og expeditricer var et problem.«

Hvilke fag er det ungdomsskolerne arbejder med?

»Man kan arbejde med næsten alle fag: samfundslære og litteratur spiller en rolle — men skolen skal undervise i gymnastik. Og halvdelen af alle timer skal samle sig om en fagbetonet undervisning. Her arbejder drengene med arbejdskundskab og med produktionslære og med værktøjslære.«

Men det er jo ikke meningen, de skal have en teknisk uddannelse først og fremmest?

»Nej, tanken er først og fremmest at give de unge interesse for deres arbejde. Skolen vil tage de unge, hvor de staar, midt i deres eget arbejde, men maalet er ikke at uddanne dem teknisk i noget fag. Man vil lære dem, at de gennem deres arbejde er et led af samfundet, og at de derfor har rettigheder og pligter som borgere.«

Der er jo ogsaa piger i skolen?

»Ja, mange endda. I den fagbetonede undervisning arbejder de næsten altid med husgerning og hjemmets økonomi — men ogsaa boliglære og barnepleje og haandarbejde arbejder de med.«

Der var uenighed om, hvorvidt skolen skulde være obligatorisk eller frivillig?

»Ja, det var der — resultatet blev en mellemting, det blev nemlig saadan, at købstadkommunerne fik pligt til at oprette ungdomsskolen, men den blev frivillig for eleverne — og den blev gratis for dem.«

Hvor mange timers undervisning bliver der givet i ungdomsskolen?

»Skolen arbejder som aftenskole — med en seks, otte timer om ugen.«

Gennem et aars tid eller to?

»Ja, gennem to aar.«

Hvordan er det saa gaaet?

»Næsten alle de byer, som fik pligt til at oprette ungdomsskoler har faaet skoler i gang, og mellem tredive og fyrre landsbyer har ogsaa oprettet skoler.«

Det var jo abnorme forhold ungdomsskolen begyndte under, midt under den tyske besættelse, i 1942. Har det paavirket skolen? Kan man sige det?

»Ja, i høj grad. I de sidste besættelsesaar kunde de unge piger i hvert fald knap

nok risikere at gaa paa gaden om aftenen. Tiden efter kapitulationen viser paa næsten alle omraader en afslappelse, og det kan man ogsaa mærke i det frie ungdomsarbejde.«

Hvordan er det med antallet af elever?

»I fjor havde vi omkring syvtusind — i aar er jeg bange for, at der ogsaa bliver en lille nedgang. Men det er nu meget glædeligt at se, at denne ungdomsskole i mange byer er ved at blive en fast institution. Eleverne danner elevforeninger, de arrangerer udflugter eller de opretter fritidsklubber — og paa den maade bliver skolen et centrum for deres eget ungdomsliv. Og saa er det af maalenene for denne skole naaet, for noget af det vi gerne vilde var at drage den ufaglærte ungdom fra livet paa gadehjørnerne ind i et værdifuldt fællesskab med kammerater og lærere.«

Praktisk opdragelse til medborgerskab afløste den historiske tilbageskuen. Et tredje omraade dyrkede vi under besættelsen: *det nordiske*. I Danmarks mørkeste nat talte vi om Norden. Og tankerne gik til det kæmpende *Norge* — og til *Sverige*, lysenes land, hvor nordisk kultur blomstrede — *Lagerkvists* og *Eyvind Johnsons* land — *Vilh. Moberg* og *Karin Boyes* land. Dansk folkbildning staar i gæld til Sverige fra disse aar, ogsaa for svenske aviser og svensk radio. Sverige gav os aandelige reserver, som endnu idag lever i dansk folkbildning.

Men stadig er store dele af det danske folk uden forbindelse med det folkelige kulturarbejde. For en del skyldes det pressen, der stort set ikke har forstaelse af, at der her ligger en opgave i kulturel orientering. En anden grund er den almindelige mangel paa interesse for de offentlige anliggender, der træffes hos størstedelen af medborgerne. Man kan se pessimistisk paa det. Men sammenligner man med tidligere, er der alligevel grund til optimisme. For det jævne folk, der er rykket frem til ligeberettigelse, arbejdere og bønder, rummer store reserver for folkekulturen. De er godt paa vej. De er i gang med deres oplysningsarbejde, de bedste af dem. Værre staar det til med den rodløse mellemklasse, hvor vi ogsaa har mødt nazismens og antiparlamentarismens venner. Besættelsestiden vakte dog en del nye — ogsaa blandt mellemstanden og akademikerne — til folkelig forstaelse.

Vi fortsætter vort kulturelle arbejde. Der er mange opgaver, der venter os, i foreninger og biblioteker, i film og radio. Bagved os ligger okkupationstiden — den jublende befrielse — og sorgen over dem, vi ikke har med os mere. Denne Tid vil for vor generation være en stadig følsomhed i sindet, som alle dage vil ligge i os. Vi er blevet andre mennesker, end vi var før 1940. Oplevelserne — angst og fejsghed — tro og tvivl — afmagt og mod.

Og vi har set, at den stærkeste forsvarslinje til enhver tid har været det inderste

sitrende usynlige i folkets sind — alt det, som vi nu er ved at bygge videre paa — det inderste værdifulde i dansk folkbildning i dag — det, der skal være værnet om vor aandelige frihed.

Ib Koch-Olsen.

STREJFTOG GENNEM I. P. JACOBSENS DIGTNING

AF JOHS. HALD

Det er i aar hundrede aar siden, digteren I. P. Jacobsen fødtes, og 75 aar siden han debuterede som skønliterær forfatter.

Det var en aften i slutningen af 60erne, at den unge student Jacobsen og en af hans venner som saa ofte før sad og snakkede litteratur til langt ud paa natten. I samtalens løb fandt Jacobsen nogle beskrevne papirer frem og begyndte at læse:

Har du faret vild i dunkle skove?
Kender du Pan?
Jeg har følt ham,
ikke i de dunkle skove,
medens alt tiende talte,
nej! den Pan har jeg aldrig kendt,
men kærlighedens Pan har jeg følt,
da tav alt talende.

Vennen, som paa det tidspunkt laa og halvsov paa en sofa, blev under oplæsningen af denne søde og sære pøesi lysvaagen, og til sidst sprang han op og udbrød forbavset: »Ja, men du er jo digter!« »Jeg ved det, og jeg har altid vidst det,« var Jacobsens svar.

Allerede som barn havde han digtet:

Som barn jeg legede digter,
var mig det dog knap bevidst,
men man kan lege saa længe,
at det bliver alvor tilsidst.

Der var ellers en anden passion i Jacobsens liv, som en tid var lige saa stærk som hans poetiske drift: hans hang til naturvidenskaberne. I sin dagbog fra de ganske unge aar skriver han: »Der gives øjeblikke i mit liv, hvor jeg tror, at studiet af naturen er mit livs kald; men til andre tider er det, som om poesien var det.«

Efter at han i 1867 med nøje og besvær havde taget en meget lille studenteksamen, gav han sig til at studere botanik ved universitetet og valgte inden for denne videnskabsgren algerne som speciale, og her indenfor fandt han igen et speciale: desmidiaecerne, en algeart, som især findes mellem tørvemose og i vandhuller, og skrev herom en afhandling, for hvilken han fik universitetets guldmedalje. Forinden var han traadt frem for offentligheden som oversætter og fortolker af Darwin. Han var én af de første herhjemme, der anede betydningen og rækkevidden af den store englænders teorier.

»Sommer var det; midt paa dagen; i et hjørne af hegnet.« Det var optakten til den novelle, hvormed Jacobsen i 1872 i »Nyt dansk Maanedsskrift« indledte sit skønliterære forfatterskab. Og saa fulgte den berømte klassiske skildring af et regnvejr, set fra et hjørne af et havehegn. Saa minutiøst var en dagligdags naturbegivenhed som et regnvejr aldrig før beskrevet, man formelig saa regnens styrt og hørte draabernes smelden mod havens gange. Novellen vakte opsigt. Med den var en hel ny tone anslaaet i dansk digtning. Den betød intet mindre end en revolution i datidens sprog- og kunstopfattelse. Den blev den portal, hvorigennem den moderne naturalistiske livs- og kunstopfattelse indførtes i dansk literatur.

Med denne novelle havde Jacobsen givet sig poesien helt i vold. Digterlegen fra barneaarene var nu bleven alvor.

Hvad var det nye og geniale i Jacobsens kunst? To ting: hans naturbetragtning af mennesket og hans farveprængende stil.

Fuldt saa meget i sin digtning som i sit botaniske studium var han en forsker og iagttager. Han saa og skildrede mennesket fra natursiden og overførte naturens evige love i digtningens verden. Og som han i sin naturvidenskabelige forsken havde specialiseret sig paa et bestemt omraade, kan man godt sige, at han ogsaa i sin menneskeskildring valgte sig et speciale: det individuelle, det særegne, de komplicerede naturer. Der er intet typedannede i Jacobsens menneskeskildringer, han skildrer og forklarer med forkærlighed netop det, som adskiller det individuelle fra det almene, det, som gør et menneske til en ener. Han drager de halvbevidste og underbevidste omraader i menneskesindet frem i lyset og opdager og afdækker enkeltheder i sjælens lønlige kroge, som er af bestemmende betydning for menneskets hele livsudvikling, enkeltheder som andre gaar intetanende forbi. Forstaaelsen af mennesket og det menneskelige var for Jacobsen altid hovedsagen i en fortælling. Hans kunstneriske recept, som han altid fulgte, var: at anskue en ting (eller et menneske) saa skarpt og saa længe, til han ikke blot *saa* den, men ogsaa *mærkede* det ved den, hvorved den adskilte sig fra andre ting, erkendte det, der var det karakteristiske ved netop denne ting (eller dette menneske).

Nogen fortæller i egentlig forstand var Jacobsen ikke, hans bøger er oftest meget mere beskrivelse end egentlig en fremstilling af begivenheder i rækkefølge, de er scene ved siden af scene mere end fortløbende fortælling. Han udtalte selv om »Niels Lyhne«, at den var yderst slet komponeret. I virkeligheden lagde han kun liden vægt paa den ydre komposition, men saa meget mere paa den indre, paa udviklingen af selve temaet.

Jacobsen var skildrer mere end fortæller — men hvilken gudbenaadet skildrer var han ikke? — af naturen, af mennesket og af menneskesindet. Vi kan tage i flæng

I. P. Jacobsen, f. 1847, d. 1885.

af de fuldendte beskrivelser, hvori hans sprogkunst og skildrende evne udfolder sig i sin fuldeste blomstring. Indledningen til »Marie Grubbe«: det fjortenaarige pigebarn med de alvorlig sammentrukne bryn med hænderne paa ryggen, spadserende i zig-zag-linjer mellem alleens træer, i sin fantasi vellystigt udmalende sig de grusomste historier.

Eller scenen ved Ulrich Kristians dødsleje: de to præster, den lille og forsagte Hr. Hans Bartskeer, der høflig og ydmyg søger at vende den døende landsknægt og soldebroders tanker mod det hinsidige, og Hr. Jens, der ved, at der skal skarp lud til skurvede hoveder og frygtløs og fanatisk tiltaler synderen i hans eget sprog og lover ham død og alle helvedes evige pinsler, hvis han ikke i elvte time omvender sig. Og da scenens højdepunkt, hvor Ulrich Kristian knæler i sengen og prøver at bede, men ingen ord kan finde og da i desperat underkastelse under den højere magt, han i dette øjeblik føler er usynlig til stede, springer op, griber sit sværd og raaber: »Herre Jesus Kristus, se, jeg brækker min kaaarde!« og han holder de blanke klingestumper i vejret: »Pardon, Jesus, pardon.« Denne scene er — sagt uden overdriivelse — én af de bedst opfundne i hele den samlede verdenslitteratur.

Eller Ulrich Frederiks besøg hos sin maitresse, Karen Fiol. Han ligger paa maven i græsset med en krans af roser i den ene haand og leger med en hund, medens Karen staar ved vinduet og ser til, da Marie Grubbe pludselig og uventet kommer og forstyrrer idyllen. Hun griber en sten og kaster efter Karen, men rammer i stedet vinduet, saa glasset splintres. »Jeg traf dig intet,« raaber hun, »men jeg skal nok,« og hun tager en rubinfarvet naal af sit haar, og med den foran sig i sin udstrakte haand som en dolk løber hun over mod Karen. Ulrich Frederik holder hende tilbage. »Gaa tilside,« jamrer hun, »du med din krans.« Hvad er der ikke udtrykt med disse fire ord. Al Mariens afmægtige vrede og sorg, forurettelse og krænkede kvindeære, hendes forvirrede tanker og uklare følelser, hele hendes sindsstemning i det øjeblik, hun ser sin mand sammen med rivalinden og ikke formaar at faa hævn eller udløsning for sin harme, alt er det presset ind i denne korte sætning.

Jacobsen er den store kolorist i dansk litteratur. Han elskede blomster og farver og beskrev dem levende og forelsket. Han havde lært sig den kunst at skrive som en maler malte. Hans naturbeskrivelser er ofte ordmalerier, i farver saa straalende og skønne, at man næsten glemmer handlingen i hans bøger for at nyde skønheden og farvepragten i hans stemningsmættede sprog.

Han beskriver en solopgang over Kallebodstrand: »Gulrøde lysflader skød op over den havgraa taagebanke i horisonten, og de tændte luften over sig, saa den brændte i en mild, rosengylden flamme, der bredte sig videre og videre, blegere og blegere op til en lang, smal sky, tog fat i dens bølgende rand, gjorde den glødende,

Det er herligt at leve i drømmenes land,
 hvad jeg vil, det staar der i min magt,
 jeg kan lege med fisken paa havbundens sand,
 skue havdybets tryllende pragt.
 — — O herligt at leve i drømmenes land.

Hvervet beder som barn hver aften til Gud, at han vil give ham almagt, og Gud giver ham almagt — i drømmenes land. Men i drømmene stikker ikke blot almagt, men ogsaa afmagt, thi i livets kamp og graa hverdag »hjælper ej drømme saa lidt som digt, er fondet end aldrig saa stort og rigt«, og nu lyder bønnen: »Frels mig, Gud, af drømmenes arm«.

Om liv i drøm og længsel efter virkelighed og om livet i virkeligheden og de dybe skuffelser, dette bringer drømmeren, handler egentlig alt, hvad Jacobsen har skrevet. Næsten alle hans personer er drømmesyge fantaster, der »længes mod farver, som livet ikke ejer, mod en skønhed, som jorden ikke kan modne«. Alle deres tanker og ønsker jager mod maal, som ikke kan naaes, og en lykke, som ikke findes. Men netop fordi de lukker øjnene i for virkeligheden og ikke vil se det svælg, der er mellem længslen og længslens maal, kommer de alle til kort over for livet, thi »livet regner ikke med drømme, der er ikke en eneste hindring, der lader sig drømme ud af det virkelige«.

Drøm uden daad er af det onde, ingen drøm lægger saa meget som en tomme til menneskets vækst. Og dog? ligger ikke al skønhed gent i drømmen, al poesi i illusionen, og er der ikke i længslen større lykke end i besiddelsen? Livets — det virkelige livs — lyst og glæder skal betaales saa smertelig dyrt:

Det bødes der for i mange aar,
 som kun var en stakket glæde;
 det smiler man frem i en flygtig stund,
 man hort kan i aar ej græde.
 Der rinder sorg, rinder harm af roser røde.

Saaledes digtede Jacobsen, han, der levede mellem to verdener, fordi han i sit blod og i sit sind var romantiker, men i sin tænkning og af overbevisning positivist.

I. P. Jacobsen var en af de første, der fulgte den unge himmelstormer Georg Brandes' fane, da han i begyndelsen af 70erne plantede den midt i den politiske og aandelige reaktion og bagstræb, den fane paa hvis dug menneskefrigørelsens og tænkefrihedens initialer var prentede. I »Niels Lyhne« har han skildret de begejstrede unge, der svor til denne fane og var opfyldte af alt det, »der den gang var det nye, drukne af det nyes teorier, vilde af det nyes kraft og blandede af dets morgenklarhed — —«. »— — der var en stormgangsjubel i de unge sjæle, og

gylden, blændende. Over Kallebodstrand var der lyst af violet og rødtligt genskin fra solhjørnets skyer. Duggen tindrede paa Vestervolds høje græs, og spurvene kvidrede paa tagene bagved og i haverne foran, saa at luften stod i et skælvende skinger. Fra haverne drev en let fin damp i smalle striber, og træerne bøjede langsomt de frugtunge grene for luftningen ude fra sundet.«

Et af hovedmotiverne i Jacobsens digtning var spørgsmaalet om Guds eksistens. Selv blev han i en ung alder ateist og levede og døde — saa vidt man kan vide noget om hans allersidste øjeblikke — som overbevist fritænker. Han var en sandhedssøger, der aldrig gik paa akkord eller lod sig blænde af illusioner. Han bøjede sig kun for den sandhed og den virkelighed, han gennem sin forsken og sin erkendelse naaede frem til og selv kunde svare til. Han slutter et referat af Darwins teori med de afgørende ord: »Vi ombytter underets gamle poesi med lovbestemthedens nye poesi; vi bytter en vilkaarlig overnaturlig, personlig styrelse med en klar naturordning, og hensynet til vore følelser maa vige for tilfredsstillelsen af højere aandelige fornødenheder.« For Jacobsen var naturalismen den egentlige sandhed, religion en illusion, og bøn lyrik. Jorden er menneskets sande og eneste hjem, og det vilde — som han lader Niels Lyhne sige — blive til gavn og berigelse for menneskeheden, naar den kærlighedsstrøm, der nu stiger mod himlen i stedet kunde bøje sig hen over jorden. Men han vidste ogsaa, at det vil tage generationer at naa dertil, der er saa meget andet i et menneske end netop hjernen, der skal overbevises, før det bliver modent til virkeliggørelsen af de skønne idealer: »blodet og nerverne, haab og længsler, ja, om det saa er drømmene, saa de ogsaa.« Det, det gælder for menneskene at lære, er at »bære livet, som det er, og lade livet forme sig om livets egne love«. Og døden er den naturlige afslutning paa livets færd, at tro paa en fortsættelse er en illusion, døden betyder udslættelse, med den er alt forbi, der gives intet ud over den:

Lad længes, lad grædes med evighedssavn,
der er kun en stofhob, en død og et navn.

Og saa var Jacobsen, denne skarpe iagttagere og skildrere af virkeligheden, denne positivist og overbeviste fritænker, i sit inderste væsen en visionær og en drømmer. Der er ingen ord, der forekommer saa ofte hos ham som drøm og drømmer. Det største motiv i hans digtning er virkelighedsproblemet, modsætningen mellem drøm og virkelighed, mellem drømt liv og levet liv. Allerede i hans første digteriske forsøg, digtsamlingen Hververt Sperring, hvori han har nedlagt saa meget af sit eget drømmesind og taget kampen op mod sit træge drømmeblood, er motivet anslaaet:

der var tro paa store tankestjerners lys, og der var haab som der var have.« Om end det af Brandes fremkaldte røre vel nok har virket forløsende paa Jacobsen og sat ham i gang, var han dog ingen ukritisk medløber i det nyes hær. Han hører til den ved sin individualisme, sin virkelighedstroskab og sin kamp mod drømmeriet og fantasteriet, men var ellers ikke enig med Brandes i ret meget. Med henblik paa parolen: at sætte problemer under debat, som var ét af hovedpunkterne i det literære gennembrudsprogram, skriver han i et brev: »— — jeg er for æstetisk i god og slet forstand til at kunne indlade mig paa disse direkte prokuratorindlægsdigtninger, hvor problemer siges at stilles under debat, medens de kun postuleres løste.« Han undgik, hvad der indebar »tendens«, og han skyede det aktuelle. Hvert af hans arbejder var et i sig selv sluttet kunstværk, som skulde tale for sig selv. »Har man noget at give,« skriver han, »som det er ulejligheden værd at forstaa, skal man nok blive forstaaet.«

Ved en første hastig gennemlæsning kan I. P. Jacobsens bøger — trods deres kunstneriske skønheder og sprogets farvepragt — forekomme én som et hav af sortsyn og pessimisme, af tristhed og haabløshed, skrevet af en dødsdømt i fortvivlelse over livets tomhed og formaalsløshed. Men ved en dybere og gentagen indtrængen opdager man de skjulte værdier, der findes i hans digtning og gør den til tidløs læsning. I sit inderste væsen er den en utrættelig gentagen henstilling til menneskene om at vise forstaaelse og overbærenhed mod hverandre, medfølelse med dem, der lider.

I et brev til Georg Brandes angaaende kritikken af »Niels Lyhne«, som alle finder sørgelig og bedrøvelig og beskylder dens forfatter for pessimisme, skriver han: »Det er ikke forfatteren, der er pessimist, det er læseren, der er bange for at blive det. At visse folk tror, at Niels Lyhne er forfatterens ideal eller er opstillet som et mønster til efterfølgelse er jo blot en vane, erhvervet ved den ældre naive litteratur, hvor forfatteren altid havde en helt at ride paa gennem tykt og tyndt.«

Jacobsens »helte« og »daarlige fritänkere« er ikke idealskikkelser til efterligning eller efterfølgelse, men skabte til en advarsel for mange. Ikke mindst derpaa beror værdien af hans værker.

I virkeligheden var Jacobsen ikke pessimist, han havde affundet sig med, at der kun er »en stofhob, en død og et navn«, men han vidste, at efter stoffets udslettelse og navnets glemsel lever daaden og tankens virke videre i kommende slægter, thi »alle gode tanker de kan slet ikke dø, før endnu bedre tanker er spirede af deres frø«.

Og det er I. P. Jacobsen, der har formet den sætning, der er blevet tankefrigørelsens og oplysningsrørelsens stolte devise: »Lys over landet, det er det, vi vil!«

Johs. Hald.

Vilh. Lundstrøm: *To Kvinder.*

» ET ANSIGT « I PROVINSEN

Næh, du skal ikke bryde dig om noget i den Retning; man kunde godt faa den Tanke, at jeg vilde prale med Resultaterne, og det ligner mig ikke. Men Resultaterne bør nu frem alligevel, for de giver et ganske godt Billede af, hvad der kan naas i en jævn stor Provinsby paa Arbejder-Oplysningens Omraade, og derfor har jeg trods Protesterne skrevet denne Artikel.

Manden, der forsøgte at protestere, var Formanden for Arbejdernes Oplysningsudvalg i Svendborg, Kontrolør Kai Nielsen, der har været selve Sjælen i det, han selv har kaldt »et Ansigt« for Oplysningsudvalget i Svendborg.

Arbejdet havde staaet stille, næsten, i nogle Aar, da nye Folk kom til for 10—12 Aar siden. De mødtes med Skepsis og Skuldertræk, men de var stædige, og deres indledende Manøvrer vakte Interesse. Enkelte vellykkede Foredragsaftener og et vist Samarbejde med den lokale »Diskussionsklub« fik en Del til at møde frem — og saa kom Aftenskolen i Gang. Først i det smaa, siden med en halv Snes Kursus i aktuelle Emner — og nu er Arbejdernes Aftenskole anerkendt som den betydeligste i Byen paa dette Omraade: Sidste Vinter 40 Kursus med ca. 700 Elever, der undervistes i Dansk, Bogholderi, Engelsk, Russisk, Esperanto, Samfundslære, Havebrug, Naturhistorie, Mundaflæsning, Samaritergerning og Sykursus.

Havebrug og Mundaflæsning?

Netop. Det er oven i Købet de to Kursus, der har gjort allerstørst Lykke. Havebrugskursuset, der ledes af Konsulenten for Østifternes Haveselskab og i Samarbejde med Kolonihavekredsen, samler 20—40 Deltagere Aaret igennem. Man sidder ikke rundt om et Bord og faar øst ind med Skeer af alskens Lærdom. Nej, man gaar ud i Haven og ser paa Tingene og taler om dem, prøver selv og gaar hjem til sit eget med en Mængde gode Tips. Om Vinteren analyserer man, hører lidt Teori, saa Sommerens Lærdom bundfælder sig og faar Deltagerne til at længes dobbelt efter For-aaret. Mundaflæsningskursuset er tilrettelagt i Samarbejde med Døvstummeskolen i Nyborg, hvorfra man har hentet Lærerkrafter. Det er specielt anlagt for Folk med svag Hørelse, som opøves i »Mund-Finger-Systemet« og høster ganske betydeligt Ud-

bytte deraf. Mangen Sortseer har faaet sit Lyssyn tilbage gennem disse Kursus, der har lært ham eller hende (der er flest Damer), at han er lige saa meget værd som en hørende, bare han lærer sig den ikke ringe Kunst at »læse« Ordene af den talendes Mundstilling.

Aftenskolens Budget var sidste Vinter paa 7800 Kr.; det indkom med 2084 Kr. fra Eleverne, 2286 Kr. fra Kommunen og 3430 Kr. fra Statstilskudet. Man har en Stab af dygtige Lærere, og det er muligt bl. a., fordi man yder et anstændigt Lærerehonorar, 5 Kr. pr. Time, hvilket er Maximum, men iøvrigt betinget af, at Byraadet stiller sig overordentlig velvilligt.

Men der er ogsaa andet end Aftenskole. Der er udfoldet en ganske betydelig Foredragsvirksomhed (i Samarbejde med Folkeuniversitetsforeningen, idet selve AOU har etableret sig som lokal Instans for denne udmærkede Institution). Der har været 10 Foredragsaftener i den forløbne Vinter, med ikke mindre end ialt 3100 Deltagere, yngre og ældre fra alle Samfundslag.

Det kan have sin Interesse at se en Liste over, hvad man byder. Der blev sidste Sæson startet 25. September og sluttet 27. Marts, inden for hvilket Tidsrum Arrangementerne har været passende fordelt. Her er Emnerne i Rækkefølge:

Hakon Mielche: Tre smaa Øer — Farvefilm.

Magister Balmsen: Ungdommens Valg af Livsstilling.

Lektor Sofie Petersen: Blandt Mexicos Indianere — Lysbilleder.

Kontorchef J. O. Krag: Danmarks Stilling i Verdensøkonomien.

Grove Christensen, Rudkøbing: Europa retter Ryggen — Tonefilm.

Rabbiner M. Melchior: Palæstina i Dag — Film.

Hakon Mielche: Fra Santos til Bahia — Farvefilm.

Professor Hartvig Frisch: UNO.

Hakon Mielche: Amazonas — Farvefilm.

Henry Grünbaum: Industrielt Demokrati.

Til to af Mielche-Aftenerne tog man en beskeden Entré — og der var stuvende fuldt Hus — men ellers har alt været gratis og tilgængelig for alle. Der er altid meget stor Tilslutning, sædvanligvis helt fuldt Hus. Af særlige Arrangementer kan nævnes Medvirken ved nogle Arrangementer specielt for Rentenydere eller arbejdsledige.

Studiekredsvirksomheden har været henlagt under Aftenskolens Virksomhed og har været ret omfattende, men derudover har Formanden medvirket ved Start af en hel Række Studiekredse i Omegnens Kommuner.

Formanden havde det Held sidste Efteraar at komme i Besiddelse af et helt nyt

engelsk Tonefilmsanlæg, og det har været overordentlig flittig brugt baade i Byen og paa Landet. Det blev betalt kontant med 5000 Kr., hvilket blev mulig derved, at De samv. Fagforeninger ganske simpelt stillede Pengene til Raadighed mod Tilbagebetaling paa lempelige Vilkaar. De Penge er givet godt ud.

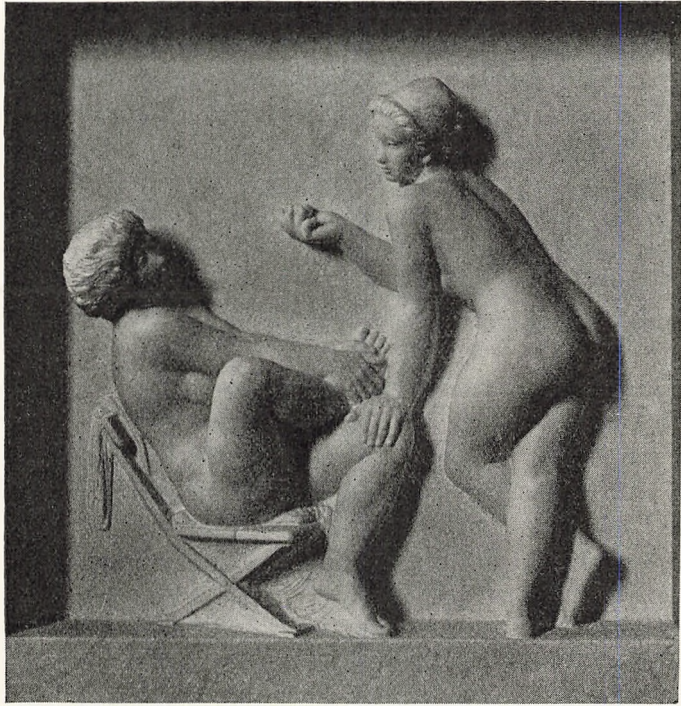
Ikke blot de enkelte Fagorganisationer har ydet direkte Bidrag, men ogsaa en Række andre Forretninger og Institutioner, ialt 2700 Kr. Der er imidlertid nu indført en Nyordning, som man vist nok kun har Sidestykke til et enkelt Sted i Landet. Man har fra De samvirkende Fagforeninger faaet Tilsagn om et fast aarligt Bidrag paa 50 Øre pr. Medlem. Og der er 4500 Medlemmer. Ikke uden Grund er man stolt over denne Anerkendelse. Men det er dog ikke Arbejdernes egne Institutioner alene, der værdsætter det Arbejde, der udføres gennem Oplysningsudvalget; ogsaa fra Offentlighedens Side er der givet konkret Bevis paa Anerkendelse. Svendborg Byraad forhøjede i Fjor sit Tilskud til Foredragsvirksomheden fra 100 til 400 Kr. — og det saamtidig med, at den Forening, der gennem mange Aar har været toneangivende med de offentlige Foredrag i Byen, fik bevilget et Tilskud paa 300 Kr., idet det udtrykkeligt blev betonet, at Tilskudenes Størrelse stod i Forhold til Foredragsvirksomhedens Omfang.

Men Virksomhedsomraadet vokser, og Midlerne skal forøges tilsvarende, hvorfor man maa finde Veje til yderligere Konsolidering af Økonomien.

I Aar har man faaet en ny Idé. Man har startet et Sommerferie-Lotteri, idet man har indhentet Amtets Tilladelse til Salg af 2000 Lodsedler à 1 Kr., og Gevinsterne bestaar af »Ferie-Anvisninger«, een Gang 300 Kr. og tre Gange 200 Kr., saa Overskudet skal blive godt 1000 Kr. — og saa ligger der en konkret Værdi i Gevinsten, saa der skal nok blive udsolgt.

Jeg kunde have skrevet en hel Del mere om Oplysningsarbejdets Betydning, men det er ikke Sagens Kerne i denne Artikel. Den skal kun give et enkelt Eksempel paa, hvad der kan udrettes i en middelstor By, hvor man har Folk, der gaar op i Gerningen med Dygtighed og Ildhu.

Holger Andersen.

Gerhard Henning: To Piger.

INNTRYK FRA DANMARK

AV LIV NORDTVEDT, OSLO

Først etter at man vel har overstått en vinter på høiskole i Danmark, og har kommet hjem til striskjorta og havrelefsa er det at man riktig fatter alt dette nye som i vinterens løp er gjennomlevet. Mens man er midt oppe i det syns det hele så selvfølgelig, så naturlig, netopp slik ville det være, og det var heller ikke ventet anderledes.

Da jeg kom til Roskilde for å skulle tilbringe seks måneder på høiskolen hadde jeg vinteren forut på Sørmarka Folkehøgskole i frisk erindring. Det var den gang en stor opplevelse å komme ut blandt jevnaldrende kammerater, og hvor det var alles rett og plikt å si sin mening, og hvor man gjorde det uten å frykte for at noen ikke tålte høre den. For oss som før 9. april var barn, og som under krigen egentlig har vært avskåret fra alt organisasjonsarbeide, blev månedene på en høiskole en opplevelse, som satte dype spor. Kanskje netopp fordi vi fikk alt på en gang gjorde den slikt inntrykk på alle de yngste elevene; og vi hadde vanskelig for å oppdage at skolen ennå var meget, meget ung.

Først da jeg kom til højskolen i Roskilde oppdaget jeg det, og uvilkårlig vil man i en slik situasjon dra sammenligninger. Alt jeg oplevde, kammeratene, forelesningene, maten, rummene, hele skolen sammenlignet jeg uvilkårlig med hvad jeg vinteren i forveien hadde opplevet på Sørmarka. Først og fremst kammeratskapet. Det er mulig at vi som var svenske og norske representanter aldrig kom riktig på bølgelengde med danskene, men kammeratskapet på Sørmarka var ganske annerledes mere sammensveiset. Jeg har inntrykk av at Jyder og Kjøbenhavnerne bare så måtelig tåler hverandre, og at hovedstadsbeboerne er sin opprinnelse så bevisst, at de tror den alene er nok til å kunne dominere. Sjøl er jeg trønder, og etter to år i Oslo ikke mindre patriot fordøt, men det kunne vel neppe tenkes at noen østlending skulle føle seg mere værd fordi han er opvokst i Oslo, vi er da alle nordmenn. Var det ikke en ide at jyder og sjellendere istedenfor å isolere seg i hver sin klikk, blannet seg og kom til enighet om, at begge parter var like danske, slike ting kan vi da enes om herhjemme også.

Høiskolen i Roskilde er jo mye eldre enn vor egen hjemlige, og derved var jo bekvemmelighetene der nede ganske naturlig ikke så store som på Sørmarka. Likevel gikk det overraskende bra å bo to på ett rum, det var til og med hyggelig og underholdene. Det var litt uvant å skulle spare på varmt vann og bade en gang i uka, når vi på Sørmarka bare levte alt vort tøy inn og fikk det vasket og strøket igjen, og hvor badet stod åpent hele døgnet. Men det var likevel lettere enn å luske å spare på strømmen. Riktignok sier Frode, at vi nordmenn fråtser i elektrisitet, men at det spiller noen rolle om man slukker lyset eller ei, mens man er inne hos naboen og fyller blekk i penna, kan jeg ennu ikke innse. Det lærte vi nordmenn likevel ikke der nede.

Og så maten, maten som for danskene er det ubetinget viktigste punkt på dagsordenen. Før de får øya ordentlig opp om morran spør de hvad vi skal ha til middag. Så får man kjøtt seks dager i uka, og fisk — — — en. Og er det noe danskene ikke kan tilberede så er det fisk. Til alle danske mennesker som etter alle kunstens regler gjør fortvilte forsøk på å tilberede en fiskemiddag: Reis til Lofoten, og vær der en uke, så kan dere komme hjem og koke fisk.

Men spise kan de, det er ubegripelig, at menneskene kan putte så mye inn uten å sprekke, og at noe menneske kan spise øllebrød eller brune bøtter, og enda påstå at det er godt, det er enda mere ubegripelig. Den danske maten er god, meget god sogar, likevel behøver man vel ikke forsøke å ete alt på en gang.

Men de fleste kom vel til højskolen mere for å lese enn for å spise. Arbeidsformen på højskolen i Roskilde er meget forskjellig fra den vi har herhjemme. I Danmark har jeg inntrykk av at i højskolens arbeidsform sitter ennu mye av det Grundtvigske igjen. Skolen er mye mere autoritær, og man er så godt som fast bunnet till den engang fastsatte timeplan som bare kan endres gjennom elevrådet. Oppgaver, innledningen og elevarbeider skal leveres til en bestemt time, den plan som engang er lagt for dansktimene skal overholdes, og den sang som læreren bestemmer skal synges. En masse slike små ting som i avskrekkende grad minner om realskoledagene. Det virker kanskje også mere, når man som jeg kommer fra en skole, hvor friheten er mye større, hvor man leverer sine oppgaver når de er ferdige og hvor man bruker timene som det best faller seg. Idethele tatt, hvor arbeidsskolen er gjennomført i mye større grad, og hvor det for det meste beror på elevene selv, hvorvidt skolehalvåret skal bli vellykket eller ei . . . Der tror jeg danskene har mye å lære av oss .

Men jeg har selvsagt også lagt merke til en hel masse ting som jeg vil foreslå at vi tar ibruk her hjemme. Morgensangen t. eks., den setter humøret og arbeidslysten opp, og studiesirklerne, de er mer effektive enn arbeidsgruppene som vi har på Sørmarka. Musikktime og filmen, det er også ting vi kan gjøre nytte av.

Men trods alt er det vel sammværet med de øvrige elevene som på et høiskoleopphold er det som virker mest. Elevkveldene og festene har veldig stor betydning. Og elevkveldene var meget gode som regel, bare en feil hadde de alle felles, de var laget mere for eventuelle innbudte enn for elevene. Kunne de lages mere åpne og hjertlige, mere som kammeratkveller på en måte, uten at de mistet det preget av stil, som gjorde dem så gode, ville de, tror jeg, bli fullkomne. Og så skulle man heller ha handskrevet avis som blev lest opp på elevkveldene. Er ikke det bedre enn et stensilert og svært lite lokalt organ, som knapt 40 pCt. av elevene leser?

Helhetsinntrykket er, at det har vært en svært vellykt og lærerik vinter, på alle måter. Men vi har enda svært mye å lære av hverandre, og ved samarbeide de nordiske landene imellom kunne vi kanskje engang komme fram til den idelle måten å drive en høiskole på. Det skulle kunne la seg gjøre. De fleste elevene fra siste årskull mener nok, at den utveksling av lærerne vi hadde med Sverige var noe av det beste ved hele kurset. Både elever og lærere, som utveksles, opplever og lærer noe, og får nye ideer, og dem tar de med tilbake. Det har stor betydning for forståelsen og samarbeidet de nordiske landene imellom.

La oss få mer av denslags.

Oslo 21. mai 47.

Gammelgaard omgivet af svenske og norske Elever.

SVENSKA ROSKILDE-INDTRYK

AF TORSTEN STRANDÉN

*»Her anses ingen sag for forud givet,
hver agtes, om han tvivler eller tror;
her læres det at elske selve livet,
der efter sine egne love gror.«*

Hur ofta fick inte vi elever på Roskilde Højskole känna att just det som ovanstående strof ger uttryck åt var undertonen i all undervisning, ja i hela miljön därnere. För mig såsom svensk, och med en kanske speciellt korrekt inställning vis à vis tillvaron, var detta någonting mycket värdefullt, och det blev för mig det dyrbaraste utbytet av kursen. Kunde alla lära och i handling omsätta denna kunskap, skulle vår värld snart se annorlunda ut.

När man kommer som främling till ett annat land, fäster man särskilt stor vikt vid det första mötet, och detta blev en angenäm överraskning: öppna famnen utan vidare, tänk vad det betyder efter en lång och tröttsam resa.

»Skolen häver sig smukt på en kulle« stod det i prospektet jag hade fått och trots att det var ganska mörkt då vi anlände dit, kunde jag dock förvissa mig om att dessa ord innebar ingen överdrift. Under kommande dagar och månader hade jag från mitt fönster i tredje våningen den underbaraste utsikt över Roskilde fjorden och denna utsikt bestyrkte ständigt på nytt prospektets påstående. Fråga är om någon annan folkhögskola i Norden ligger så vackert och centralt men samtidigt ändå liksom i förnäm avskildhet.

Goethe skrev en gång att all teori är grå men livets träd är grönt och när jag nu — med vemod men samtidigt med tacksamhet för allt — söker ge kontentan av högskolavistelsen så är det detta, att i undervisningen förekom sällan torra teorier utan stoffet gjordes levande genom exempel ur livet. Här är hemligheten i all god pedagogik: medvetandet om att bokstaven dödar men anden gör levande. Dansk arbetarbildning gratuleres till den förmån som ligger i højskolens i Roskilde pedagogik.

Så har vi sången. »Hvad er ungdom uden sange?« Ligger hemligheten i det öppna frimodiga sätt dansk (arbetar) ungdom visar måhända förborgad i sången? Efter att under sex månader ha fått lyssna til och deltaga i denna sång är det min övertygelse att så är fallet. »Hjärtats nyckel heter sång« påstod en gång en svensk skald, men jag är rädd för att vi svenskar inte fått detta klart för oss ännu. Vi äger många vackra sångar men använder dem tyvärr så sällan. På højskolen sjöngs emellertid gärna och ofta och samvaron präglades därav. Ofta när man av någon anledning var dyster till sinnes, kom från någon av kamraterna en stillsam undran vad det kunde bero på och en antydning om, att han eller hon ville hjälpa om det var möjligt. Vad betyder inte sådana bevis på sympati och förståelse i en tid när i vardagslivet intresset för medmänniskan ofta är inskränkt till rent sekundära faktorer — medlemskap i politisk eller ekonomisk förening eller dylikt — och vi därför många gånger känner det som om själen skulle frysa till is; ingen bryr sig om våra personliga problem.

Ja, så är denne vinterkurs nu blott ett minne men ett rikt minne som i Sverige kommer att bli av värde under år som kommer.

ROSKILDE HØJSKOLE VINTEREN 1946—47

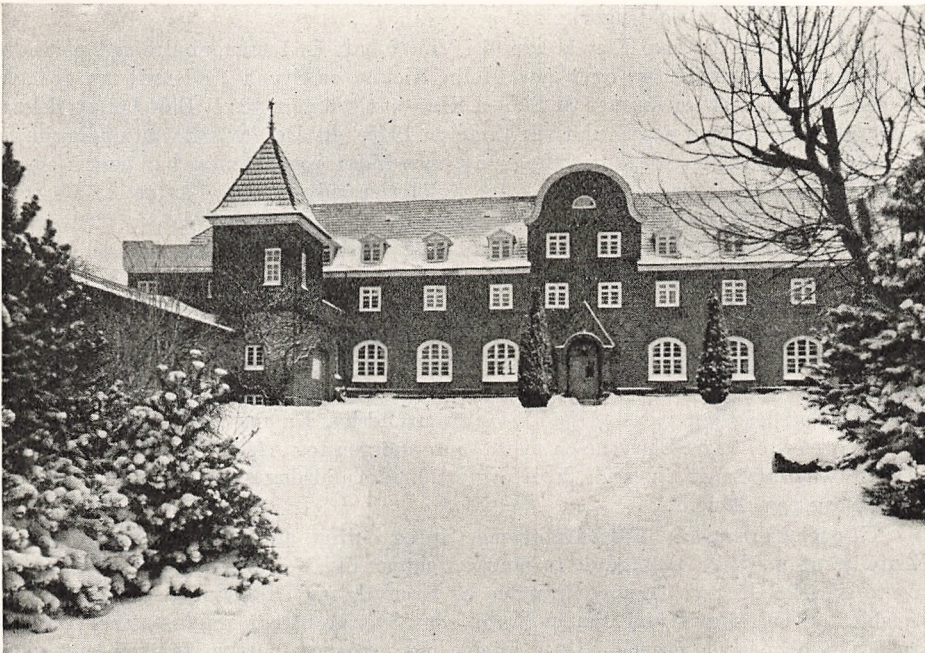
AF HJ. GAMMELGAARD

Endelig en Vinter, hvor Krigens og dens Eftervirkninger ikke skulde gribe forstyrrende ind i Arbejdets Gang. De to foregaaende Kursus var jo blevet klippet henholdsvis i Hæl og Taa. At vi maatte nøjes med en halvfyldt Skole paa Grund af spændte Beskæftigelsesforhold og de daarlige Understøttelsesmuligheder, kunde forudses.

Det tør vel antages, at de 43 Elever, der indfandt sig (37 unge Mænd og 6 Kvinder) alle kunde have haft godt Arbejde de 6 Maaneder, og at de ud over det Beløb, de har anvendt af deres Sparepenge, er gaaet Glip af en Indtægt, som der i disse Tider er god Brug for til Garderobens Vedligeholdelse m. m.

Under disse Forhold behøver man ikke at frygte for, at Skolen bliver søgt af Unge, hvis Hovedmotiv er at faa en Arbejdsløshedsperiode til at gaa paa en behagelig og billig Maade.

At Eleverne kommer med positive Forsætter, betyder dog ikke, at disse Forsætter helt er de samme. For adskillige er Begrebet »Højskole« vel ogsaa noget taaget. —

I Sne staar Urt og Busk i Skjul.

Roskilde.

Der er dem, som tyede til Skolen for at faa elementære Skolekundskaaber »frisket op« eller »udvidet« (for at anvende deres egen Udtryksmaade) og derigennem skaffe sig et nyttigt Vaaben i Kampen for Tilværelsen, der jo kan blive haard nok i vore Dage. Andre er opfyldt af Tanken om at lære noget, som kan blive dem til Gavn i deres Fritid navnlig i deres Organisationsarbejde. For dem er Højskolen først og fremmest en »Medborgerskole«. Adskillige var endda forinden optaget af Hverv indenfor Foreninger o. l. Og endelig er der nogle, for hvem Hovedsagen er af mere ubestemmelig Art. Længselen efter at forstaa sig selv og Verden uden om en, maaske gennem Fordybelse i Historie, Kunst, Litteratur, Musik, Sociologi, Filosofi, kortsagt det, vi, med tvivlsom Ret, kalder Kultur.

Disse Ønsker og Synsmaader er ikke mere uforenelige, end at de lader sig pleje under eet. Og glemmes maa det ikke, hvad gamle Dr. Moltesen sagde til mig under sit første Inspektionsbesøg herude (da han endnu stod noget usikker overfor denne nye Skoletype): »Men husk nu, at det skal være en Højskole!« — Vort danske Begreb Oplysning maa suppleres med det svenske Udtryk »Bildning« og det engelske »Education.«

Alligevel staar det saadan for mig, at det vilde være et Gode, om der kunde gennemføres en vis Interessedeling (ud over den som f. Eks. det frie Studiekredsvalg giver). Om vi f. Eks. havde Højskoler af forskellig Type. Eller ved Særafdelinger paa den enkelte Skole. Med den stærkt spændte Økonomi, som et for lavt Eleveltal medfører, er det i hvert Fald ugørligt.

Som Følge af det lave Eleveltal har vi i Vinter haft én Lærer mindre end normalt. Foruden Frode Kristensen og Viggo Molin Nielsen er Svend Andersen fra Korsør siden 1. Oktober i Fjor knyttet til Skolen. Han har tidligere været Elev her og deltog i det udvidede Kursus paa Brunnsvik Vinteren 1945—46. Det lave Eleveltal muliggjorde Gennemførelsen af en Idé, som ikke er ny, men hidtil dog nærmest har hørt hjemme paa Maanen; i de første 14 Dage efter Juleferien udvekslede vi efter Aftale med Rektor Robert Myrdal, Marieborg Folkehøgskola ved Norrkøping, Lærer med denne Skole. Frode Kristensen rejste derop og fil. mag. Gösta Vestlund kom hened. Vi fordelte Frode K.'s Timer mellem os, saaledes at Magister Vestlund i den første Uge nærmest indskrænkede sig til Rollen som Observatør. Han tog Del i Drøftelserne i Foredragstimer og Studiekredse og tilbragte Aftenerne i Elevernes smaa Te- og Samtalegrupper. Paa den Maade sluttedes Kontakten, og Vej banedes til Overvindelse af Sprogvanskelighederne, og i den anden Uge holdt Vestlund med godt Udbytte for Tilhørerne Foredrag om svensk Historie og Samfundsliv. Da følte han alt længe som en af vore egne, og da Eleverne en mørk Vintermorgen tog Afsked med ham med hans danske Yndlingssang: »Venner, hvor er vort Fædreland dog skønt«, var der virkelig Landesorg paa Skolen.

Til øget Forstaelse af Brødrefolkernes Sprog bidrog, at vi i Aar havde fordoblet Antallet af nordiske Deltagere: to norske Jenter: Liv Nordtvedt og Åse Mortensen og to svenske Gæster: Torsten Strandén og Sven Hansson faldt udmærket ind i Ensemblet og naturligvis blev saavel Norge som Sverige straks repræsenteret i Elevraadet. Skolen havde desuden Besøg af den nys udnævnte norske Højskoleforstander Stein Fossgaard, Magister Arne Runeborg fra Grankulla Højskole i Finland og Ar-

Det kneb med at fylde Foredragssalen i Vinter.

kivechef Tage Lindbom fra Stockholm, der hver for sig havde noget at berette om, hvad der sker i disse Lande. Vi hører med Spænding om det energiske Genopbygningsarbejde i Norge. Vi mærker med Glæde den Respekt og Fortrøstning til »människovärdet«, der taler ud af vore svenske Brødres Mund, de som mindre end vi andre har været hærget af Krigsaarenes Had og Efterkrigsaarenes Bitterhed og Tendens til Farisæisme.

Ogsaa fra andre Lande modtog vi Gæster: Mr. Ernest Green, W. E. A.s Leder talte for Eleverne den 29. November, og Mr. John Hunter, Stipendiat fra Oxford University, den 24. Marts. Lektor Frederik Hedebo fra Schenectady fortalte den 15. November om Forholdene i U. S. A. i Dag. Den 24. Februar holdt den socialistiske Ungdoms-Internationale Konference her paa Skolen og denne sluttedes om Aftenen med en straalende Fest, hvor bl. a. Internationalens Formand Bob Molenaar fra Amsterdam, Tony Grehn fra Palæstina, Dr. Karnio fra Varszawa, L. Jaakhola fra Helsinki, Gudmund Harlem fra Oslo m. fl. holdt korte Taler, og der blev sunget Sange fra de forskellige Lande.

Af mere hjemlig Karakter var enkelte andre Foredragsaftener. Oberst Gabel-Jørgensen holdt et Foredrag om Grønlands Opmaaling, vor gamle Elev Sten Sillemann talte om Ungdommen efter Verdenskrigen, specielt om hans Indtryk fra Ungdoms-

konferencen i Paris i Fjor. Møller Nielsen gav et kort Vue over Billedkunstens Udvikling op til vore Dage og Forsørgssekretær Kjeld Jacobsen talte om Arbejdet med de løsladte Fanger. Ved Solhvervsfesten holdt Koch-Olsen en sprudlende Tale om det, som efter Krigen stærkest rører sig i Ungdommens Sind. Som Erstatning for den Musikundervisning, som vi af økonomiske Grunde ikke var i Stand til at gennemføre i Aar, gav to tidligere Elever, Sigurd Waale og Karl Nielsen en Del Musikdemonstrationer paa Pladespiller med »Forklaring«, en instruktiv Oversigt over Musikens Udvikling fra Bach til vore Dage.

Pladsforholdene tillod, at vi sideløbende med Skolen kunde herbergere D. s. U. Landslederkursus den 23. Februar til 1. Marts. Her talte Folketingsmand Poul Hansen (Kalundborg) om »Vor Stilling til Militærspørgsmaalet«, Folketingsmand Hans Hækkerup om »Aktuelle politiske Problemer«, Forbundsformand Hans Rasmussen om »Ungdommen og Fagbevægelsen«, Tegneinspektør Otto V. Nielsen om »Kulturproblemer« og Forbundsformand Per Hækkerup om D. s. U.'s Stilling i Nutid og Fremtid. Desuden havde Kursuset Gruppearbejde med Carl Petersen, Preben Bengtsson og Tage Christensen som Ledere.

Senere paa Vinteren gav vi Plads for to Weekendkursus fra sammensluttede Vælgerforeninger, hhv. fra Køgekredsen og Lyngbykredsen med Foredrag og Diskussionsmøder. Et tredje Weekendstævne foranstaltedes den 25.—26. Januar af Ungdommens Fællesraad i Roskilde. Her blev bl. a. indledt Drøftelser af Højskolelærer Vilhelm Jensen, Grundtvigs Højskole, og undertegnede (om »Medborgeropdragelse«), af Journalist Knud Poulsen (om Filmen), Generalsekretær Beyer-Petersen (om det internationale Ungdomsfællesraad), Borgmester Villumsen (om Opførelsen af et Medborgerhus). Oberst Gabel-Jørgensen (Hærens Medborgeropdragelse) og Redaktør Schoch om Pressen.

Kursuset savnede saaledes ikke afvekslende Momenter. Men dertil kom de obligate Fester: Solhvervs-, Fastelavns- (der i Aar faldt sammen med min Fødselsdag) og Afslutningsfesten, der foregik nogenlunde efter de traditionelle Linier. Vor tidligere Elev og Lærer Jens Lange, der nu omtrent er cand. jur. koncerterede ved to Fester: Bach, Hayden, Mozart, Carl Nielsen og Bela Bartok.

De smaa ugentlige Kaffesammenkomster — afvekslende Lørdag og Søndag maa heller ikke glemmes, og over dem stod der egentlig i Aar en særlig Glans. Der blev fra Elevernes Side gjort et stort Arbejde for at give dem et Helhedspræg, fylde dem med en Idé. Det blev drøftet meget, ogsaa i Timerne. Man eksperimenterede sig frem og efterhaanden lykkedes det at give dem en stadig mere fuldkommen Form, bl. a. ved at afskaffe den evige Applaus, der slaar saa mange Fester i Stykker. Ikke mindst paa dette Felt gjorde svensk og norsk Indsats sig smukt gældende. Blandt Emner, hvorom saadanne Smaafester krystalliserede sig, kan nævnes: »Præste- og Degnehistorier«, H. C. Andersen, Sne, Steen Steensen Blicher, Land og By, Internationale, Gustav Frøding. Der blev holdt Vælgermøder (Parodier paa), Weekend-Hytte o. s. v.

Eleverne fik Lejlighed til at overvære tre københavnske Teaterforestillinger. — Den 10. Januar saa de Sartre's »Døde uden Grave« paa Allégadescenen. Sartres Filosofi var i Forvejen bleven drøftet i Foredragstimen, og efter Mødet med hans Kunst

Studiekreds og Bibliotek hører sammen.

var der ikke meget af den tilbage. Den 23. Februar lykkedes det sammen med Den internationale Højskole i Helsingør at faa Billetter til Det kgl. Teater, der opførte »Cavalleria rusticana« og Ravels »La Valse«. Bagefter nød begge Skoler Kaffe i et af Teatrets Lokaler, hvor Direktør Hegermann Lindenerone selv præsiderede. Endelig blev der Lejlighed til under D. s. U.'s Kursus at tage Del i Riddersalens fortrinlige Fremførelse af Gorkis »Nattelerberg«, der uden Tvivl gjorde dybt Indtryk paa alle Tilskuere. Ved en fælles Foranstaltning blev de fleste af os ogsaa Tilskuere til den berømte Negerballets Gæsteforestilling i Roskilde den 21. Januar »Aggrey« (De sorte og de hvide Tangenter) og »De kom«, der viser Brydningen mellem sort og hvid Kultur og Religion — en mærkelig Blanding af Vildskab og Mildhed.

Mennesket er heldigvis vel egnet til hurtigt at glemme samtlige ydre Oplevelser. Alligevel maa denne fjerde Isvinter siden Krigens Udbrud kort omtales i Skolens Annaler. Allerede den 18. Februar var en af Kloaksystemets Hovedgrene tilfrosset, hvad der medførte mange Gener og varede ved til et Stykke ind i April. Værre blev det, da Vandledningen en Uge senere frøs til. Roskilde Brandvæsen forsøgte i Begyndelsen at hjælpe os med deres Sprøjte, men det blev for farligt for Slangerne. En Tid maatte Eleverne flere Gange daglig hente Vand fra Naboens Brønde, og da de var tømte, fra Roskilde Vandvæsens Ledning, ved Hovedvejen. Det var en yderst

ubehagelig Periode og først efter mange Forsøg naacde vi saa vidt med elektriske Optøningsforsøg, at en Del af Skolen kunde forsynes, hvorfra det kunde bringes videre til Køkkenet. Men det varede længe, før de sprængte, til Dels underjordiske Ledningsstykker kunde repareres, saa der igen blev Vand overalt. I Sammenligning hermed var det en ringe Gene, at Temperaturen maatte holdes meget lavt i Lokalerne før at faa Brændselsbeholdningerne til at slaa til.

Men det, som vil forekomme gamle Elever mest mærkeligt, er de store Ændringer, der er sket i Skolens Personale. Elna Moustgaard og Helene Laursen, der i 12 Aar har været et centralt Led i hele Organismen her, ikke blot i det rent materielle, Madens Tilberedelse og Servering, men fuldt saa meget som et levende Led i hele Skolens Liv, et Baand i Kammeratskabet mellem de forskellige Aargange. Elna og Helene rejste fra 1. November. Havde man glemt et eller andet i en gammel Elevs Skudsmalsbog, saa vidste man, hvor man kunde faa Besked, og fik Skolen Besøg, saa gjaldt det vist i Reglen først Elna og Helene i Køkkenet. Nu — de er ikke længere borte, end at vi ofte ser dem, og de vil sikkert ikke lade sig savne ved Skolens store Fester.

Da Elna Moustgaards Afløser som Økonoma, Rigmor Stærk Hansen, først kunde komme til Nytaar, fik vi en gammel Elev, Snedker Robert Larsens Kone fra Roskilde, til at overtage Arbejdet i de to mellemliggende Maaneder, hvilket hun gjorde med stor Energi og Dygtighed i en Tid, hvor Mulighederne for at faa huslig Hjælp var overordentlig ringe.

En ikke mindre Katastrofe var det, da Søren Rasmussen kort efter Nytaar meddelte mig, at jeg ikke maatte regne med ham længere end til 28. Februar, da han var i Færd med at købe en Gaard Syd for Roskilde. Den Mand, som det lykkedes at finde til hans Efterfølger, Jacob Høj, dengang Landbrugsleder ved Skelskør Gigtsanatorium, var ikke i Stand til at tiltræde Pladsen før 1. April, saa ogsaa her maatte vi etablere en Overgangstilstand med en Mand fra Himmelev, Valdemar Larsen, som midlertidig Leder. Alt dette foregaar under de ugunstigst mulige Forhold, med daglige Katastrofer og ekstraordinære Foranstaltninger og siden et Foraarsarbejde, der var flere Uger forsinket paa Grund af den lange Vinter. Vi beholdt to af Vinterleverne, Einar Rugberg og Thor Andersen, som Landbrugsmedarbejdere. Ogsaa i Køkkenet er næsten hele det hjælpende Personal udskiftet. Med Søren Rasmussens Bortrejse var en 14-aarig Tradition paa dette Omraade brudt. De, der husker, hvor ilde det stod til med Land- og Havebrugets Udbytte i de første Aar efter Overtagelsen, kan maaske vurdere den Indsats, Søren har gjort for Skolen. Samtidig har han ledet Gymnastik og Idræt og ogsaa dér været Skolen en god Mand.

Man vil kunne forstaa, at det i denne Vinter mange Gange sortnede for mine Øjne, og at jeg saa paa Fremtiden med bange Anelser. Nu synes alt dog at være i god Gænge; de nye Hjælpere »falder til«, og fra 18. Maj skal Arbejdet med de store Sommerkursus være i fuld Gang.

Arkitekt Ulrik Plesners Flidspræmie tildeltes i Aar *Peter Christensen*, Frederikshavn.

Det vil sikkert interessere Elever fra Skolens første Aar, at vor daværende Gart-

Er det mon Kvindesagen, det gælder?

ner, *Nils Solheim*, Nordmanden, der i en Aarrække har haft sit eget Gartneri i Nærheden af Mosede, er blevet Ægtemand og Fader.

Faa Dage efter Vinterskolens Slutning og endnu før Hovedvedligeholdelsesarbejdet var i Gang, holdt Fællesledelsen for de socialdemokratiske Foreninger i Hovedstaden et 4 Dages Kursus paa Skolen. Ved dets Aabningsfest, der delvis transmitteredes i Statsradiofonien som Led i 1. Maj-Udsendelsen, talte flhv. Finansminister H. C. Hansen, og iøvrigt medvirkede Skuespillerinden, Fru Ellen Malberg, kgl. Kammeranger Einar Nørby og Skuespiller William Rosenberg. De øvrige Dage bød paa Foredrag og Diskussionsindledninger af Otto V. Nielsen (Kulturarbejdets Betydning i den politiske Kamp), Urban Hansen (Praktiske Problemer i vort Oplysningsarbejde), Adjunkt Frits Haase (Musiklivets Tilrettelæggelse i Vælgerforeningerne), Alsing Andersen og Alfred Bjørklund (Arbejdspladsens Problemer), Lars M. Olsen (Aktuelle Vælgerforeningsproblemer), Preben Wilmann (Nye Skud paa Arbejderbevægelsens Stamme) og H. C. Andersen («Og saa ta'r vi fat»). I snævrere Grupper fandt Drøftelser Sted under Ledelse af Sv. Pedersen, Holger Rasmussen, Thorvald V. Petersen, Børge H. Jensen, Willy Heising, Børge Schmidt, Boye Hansen og Urban Hansen.

ESBJERG ARBEJDETSKOLES ELEVFORENING

Søndag den 26. Januar 1947 afholdtes en kammeratlig Sammenkomst paa »Bygningen« i Esbjerg for Medlemmer af Elevforeningen. Vort tidligere Lærerpar Marie og Michael Andersen bærede os med et Besøg. Michael, der nu er Forsørgssekretær indenfor Fængselsvæsenet, holdt Foredrag og læste op for os. Endvidere var der fælles Kaffebord, og i Løbet af Aftenen blev mange af vore kendte Højskolesange sunget. Det var en udmærket kammeratlig Aften, det var alle Deltagere enige om.

Elevmødet 1947 har lige siden Elevmødet sidste Aar været et Problem, der har voldt Bestyrelsen en Del Bryderier, og vi er fuldt ud klar over, at det kan komme til at volde os Vanskeligheder hvert Aar, saalænge vi ingen Skole har, der kan danne den naturlige Ramme om Elevmødet. I Henhold til Udtalelser paa sidste Elevmøde henvendte vi os i Efteraaret først til Danmarks Fiskerhøjskole (tidligere Esbjerg Arbejderhøjskole) for at faa Lov til at afholde vort Elevmøde dér, men blev skuffede, idet Forstander Hamle meddelte os, at Fiskerhøjskolen var fuldt optaget hele Sommeren, saa der var intet at gøre. Andre Muligheder maatte saa prøves baade her i Esbjerg og dens Omegn, idet vi mener, at Medlemmerne helst vil over til de kendte Steder.

Da »Bramminge Hovedgaard« i Mellemtiden var blevet frigivet som tysk Flygtningelejr og nu er genopstaaet som Vandrehjem, øjnedes vi straks en Chance dér og henvendte os til Lederen, Poul Lund, der meddelte, at Elevforeningen skulde være velkommen den 26. og 27. Juli, og vi indbyder saa til Elevmøde disse Dage paa »Bramminge Hovedgaard«. Esbjerg Arbejderhøjskole og Elevforeningen har jo en vis Tilknytning til Stedet, idet Arbejderhøjskolen drev sin Virksomhed dér et Aarstid under Besættelsen, ligesom vi ogsaa holdt vort Elevmøde 1941 dér. »Bramminge Hovedgaard« er en gammel Herregaard, omgivet af Eng, Aa og Skov, 2 km fra Bramminge St., 20 km fra Esbjerg, og kan danne en udmærket Ramme om vort Elevmøde. Vore Ønsker om et 8 Dages Feriekursus i Forbindelse med Elevmødet maa vi derimod skrinlægge for i Aar.

Esbjerg, den 30. April 1947.

Hans Holm.

Elevforeningens Adresser:

Formand: Hans Holm, Nørvang 16, Esbjerg.
Kasserer: M. P. Jensen, »Kommuneskolen«, Østergade, Esbjerg.
Sekretær: Viggo Sørensen, Haraldsgade 56, Esbjerg.

INDBYDELSE TIL ELEVMØDET 1947

Elevmødet afholdes i Aar Lørdag den 26. og Søndag den 27. Juli paa »Bramminge Hovedgaard« pr. Bramminge.

PROGRAM

Lørdag Eftermiddag: Ankomst. Om Aftenen Fest med Festtale, Underholdning, Kaffebord og Dans.

Søndag: Kl. 8¹/₂ Generalforsamling i Elevforeningen. Kl. 10¹/₂ Foredrag. — Om Eftermiddagen Udflugt til Esbjerg med Besøg paa vor gamle Skole og paa Stedet, hvor den nye Arbejderhøjskole skal rejses.

Søndag Aften: Sammenkomst og Afslutning.

Mandag Morgen: Afrejse.

Forslag, der ønskes behandlet paa Generalforsamlingen, maa være Elevforeningens Formand i Hænde senest den 15. Juli.

Anmeldelse om Deltagelse i Elevmødet maa senest 15. Juli ske til Elevforeningens Bestyrelse. Af Hensyn til Pladsforholdene og Værten er det absolut nødvendigt at alle anmelder Deltagelse rettidigt. Haandklæde, Lagner, Tæpper og Rationeringsmærker maa medbringes.

Velkommen til Elevmødet 1947 paa »Bramminge Hovedgaard« den 26. og 27. Juli.

Bestyrelsen.

ARBEJDERHØJSKOLENS ELEVFORENING I ESBJERG

Regnskab fra 1. Juli 1946 til 31. Marts 1947.

<i>Indtægter.</i>	<i>Udgifter.</i>
Kassebeholdning Kr. 71,76	Elevmøde paa Kraglund ... Kr. 202,00
Bankbeholdning - 433,85	Arbejderhøjskolen - 675,00
Girobeholdning - 49,64	Forsendelsesudgifter - 117,50
Kont. indsat paa Giro - 1472,25	Annøce - 9,00
— lokal - 27,00	Postopkrævninger og Girokort - 78,40
— Sverige - 12,85	Andre Udgifter - 226,20
Renter paa Girokonto - 5,06	Kassebeholdning - 76,49
— — Bankkonto - 14,36	Bankbeholdning - 650,23
	Girobeholdning - 51,95
Kr. 2086,77	Kr. 2086,77

Regnskabet er revideret, og intet fundet at bemærke.

Esbjerg, den 24. April 1947.

Inga Nielsen.

Axel Nielsen.

FARVEL TIL EN VEN

Chr. Sander er død midt i denne strenge Vinter, og selv om vi vidste, at han havde været meget syg det sidste Par Aar, havde vi dog haabet, at han vilde komme over det, saa vi igen skulde se ham paa Skrædderværkstedet i Kirkegade 10, hvor han igennem en Menneskealder havde arbejdet i Ensomhed. — Chr. Sander var Elev her paa Højskolen i 1915, da vi boede i Stormgade, og han var en stille Mand, som kun sjældent aabnede for sine Tanker og sit Sind, men fik man hans Fortrolighed, saa blev man ogsaa hans Ven for Livet. Sygdom havde lærget hans Legeme, men Aanden var lige ukuelig. Han fandt sig da ogsaa en Livsens Ven og skulde have været gift; men Dagen før Brylluppet døde hun pludselig, og Sander forvandt aldrig dette Slag. Han blev endnu mere ensom og trak sig helt ind i sit Hus; men sine Ungdomsminder bevarede han, og sine socialistiske Anskuelse fastholdt han uden at tillempe disse efter de skiftende Tider. — Er dette nu en Svaghed eller en Fordel? Ja, hvem ved, men det giver megen Styrke og Tryghed, at man altid ved, hvor en Mand staar! Elevforeningen fulgte han gennem hele Livet, mest da der endnu kunde komme Kammerater fra hans Elevhold, siden som Hjælp for den lokale Ledelse.

Tak! Chr. Sander, for dit trofaste Kammeratskab gennem de svundne Aar.

M. P. Jensen.

